

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Branka Vodopivec

Mentorica:izr. prof. dr. Ljubica Jelušič

**SODELOVANJE SLOVENSКИH POLICISTOV V MIROVNI
MISIJI OVSE NA KOSOVU –
IZOBRAŽEVANJE KOSOVSKIH POLICISTOV**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2003.

KAZALO VSEBINE

SEZNAM KRATIC	4
1 UVOD	5
1.1 TEMELJNO IZHODIŠČE	6
1.2 HIPOTETIČNI OKVIR	7
1.3 METODOLOŠKI OKVIR	8
2 TEMELJNI POJMI	9
2.1 MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE.....	9
2.2 SODELOVANJE MEDNARODNIH ORGANIZACIJ	10
2.3 ORGANIZACIJA ZA VARNOST IN SODELOVANJE V EVROPI	11
2.3.1 MIROVNE OPERACIJE OVSE.....	12
2.4 SODELOVANJE SLOVENSKE POLICIJE V MIROVNIH MISIJAH	14
3 ZGODOVINSKO OZADJE KRIZE NA KOSOVU	15
3.1 PROBLEM KOSOVA IN ALBANCEV V JUGOSLAVIJI.....	15
3.2 PRELOMNO LETO 1981.....	16
3.3 IZGUBA AVTONOMNEGA STATUSA KOSOVA.....	17
3.4 POMOČ SLOVENSKE MILICE NA KOSOVU OD LETA 1981 DO 1990	18
4 POSREDOVANJE MEDNARODNE SKUPNOSTI	19
4.1 AKCIJA NATA V JUGOSLAVIJI.....	20
4.2 USTANOVITEV MIROVNE MISIJE ZN NA KOSOVU – UNMIK	21
4.2.1 RESOLUCIJA VS ZN 1244	21
4.2.2 SESTAVA MISIJE UNMIK.....	23
4.2.2.1 SESTAVINA CIVILNE ADMINISTRACIJE	24
4.2.2.1.1 SODELOVANJE SLOVENSkih POLICISTOV V UNMIK	24
4.2.2.2 SESTAVINA IZGRADNJA INSTITUCIJ	25
4.2.2.3 HUMANITARNA SESTAVINA IN REKONSTRUKCIJA.....	25
5 MISIJA OVSE NA KOSOVU	26
5.1 USTANOVITEV MISIJE OMIK.....	26
5.2 PODROČJA IN NALOGE MISIJE	27
5.3 RAZVOJ IN TRAJANJE MISIJE.....	27
5.4 SESTAVA OMIK	28
5.5 ODDELKI MISIJE IN NJIHOVA PODROČJA DELA	28
5.6 SODELOVANJE MISIJE OMIK Z DRUGIMI ORGANIZACIJAMI	30
5.7 SODELOVANJE SLOVENSkih POLICISTOV V MISIJI OMIK	31
6 IZOBRAŽEVANJE KOSOVSKIH POLICISTOV	32
6.1 POGLED V ZGODOVINO MILICE NA KOSOVU	33
6.2 IZOBRAŽEVANJE POLICISTOV ZA KOSOVSKO POLICIJSKO SLUŽBO	33
6.3 KOSOVSKA POLICIJSKA ŠOLA –KPŠ	34
6.4 ZAPOSLENI NA KPŠ	35
6.5 ODDELKI IN SEKCIJE KPŠ	35
6.5.1 SEKCIJA ZA NAČRTOVANJE IN POROČANJE	35
6.5.2 SEKCIJA ZA SODELOVANJE Z JAVNOSTJO	36
6.5.3 ODDELEK ZA POLICIJSKO IZOBRAŽEVANJE	36

6.5.4 ODDELEK ZA ADMINISTRACIJO IN PODPORO	40
6.5.5 ODDELEK ZA PODPORO IZOBRAŽEVANJU	43
6.6 SESTAVA KADETOV NA KPŠ	44
6.7 PROGRAMSKE SMERNICE IN PRIORITETE OVSE ZA LETO 2003	45
6.8 IZKUŠNJE SLOVENSКИH POLICISTOV V MISIJI OMIK.....	46
7 ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA.....	49
KAZALO SHEM, TABEL, SLIK IN GRAFIKONOV	533
LITERATURA	544
PRILOGE	57
STATISTIČNI PODATKI O SESTAVI KPŠ	57
ZEMLJEVIDI.....	60

SEZNAM KRATIC

BiH - Bosna in Hercegovina

CIVPOL - Enote mednarodne civilne policije

EU - Evropska unija

EUPM - Mirovna misija EU v BiH

FRJ - Federativna republika Jugoslavija

KFOR - Mednarodne sile na Kosovu (pod poveljstvom NATA)

KPS - Kosovska policijska služba

KPSS/KPŠ - Kosovska policijska šola

KVM - Verifikacijska misija na Kosovu

KVSE - Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi

MAPE - Mirovna misija v Albaniji

NATO - Organizacija severnoatlantskega sporazuma

OMIK - Misija OVSE na Kosovu

OVK/KLA - osvobodilna vojska Kosova

OSCE/OVSE - Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi

OZN - Organizacija združenih narodov

SMMS - Mirovna misija OVSE v Makedoniji

SANU - Srbska akademija znanosti in umetnosti

UETEA - Mirovna misija ZN na ozemlju Nove Gvineje

UL (OZN) - Ustanovna listina OZN

UNHCHR - Visoki komisar OZN za človeške pravice

UNHCR - Visoki komisar OZN za begunce

UNMIK - Misija ZN na Kosovu

UNTAET/UNMISSET - Mirovna misija ZN v Vzhodnem Timorju

VS - Varnostni svet ZN

ZDA - Združene države Amerike

ZN - Združeni narodi

1 UVOD

Izobraževanje, bodisi policijsko bodisi katero koli drugo, je del mojega vsakdana, saj je v tesni povezavi z mojim študijem. Verjetno bom po končanem študiju tudi sama v podobnem položaju kot inštruktorji kosovske policijske šole, ki je glavni predmet mojega preučevanja. Kot absolventka zanimivega študija dveh v svojih temeljih različnih, a vseeno komplementarnih smereh – politologije in slovenistike, me obravnavana problematika zelo zanima. V prihodnosti bi tudi sama rada poučevala na področjih varnosti, sodelovanja in drugih podobnih področjih, ki sem jih osvojila skozi študij politologije.

Po drugi strani sem s problematiko in področjem Kosova tudi drugače povezana. V začetku osemdesetih let so vse države bivše Jugoslavije, zaradi nemirov v Prištini, morale na Kosovo poslati določeno število policistov. Moj oče je kot pripadnik takratne slovenske policije, po službeni dolžnosti, s skupino okoli štiridesetih slovenskih policistov, decembra leta 1981 odšel na Kosovo. Takratno sodelovanje ni bilo prostovoljnega značaja in je za vsakega posameznika trajalo le nekaj mesecev. Danes, dvajset let pozneje, v misiji na Kosovu - skupaj z ostalimi predstavniki slovenske policije, sodeluje tudi moj brat. V misiji opravlja delo v kriminalistični skupini na policijski postaji v Prištini. Delo v misiji UNMIK/CIVPOL je seveda prostovoljno in v tem primeru traja najmanj eno leto.

Odhod obeh družinskih članov zaradi dela v različnih obdobjih na Kosovo, mi je vzbudilo veliko zanimanja, pa tudi željo, da bi se nekoč tudi sama odločila za delo v mirovni misiji in s tem s svojim znanjem in delom prispevala k ciljem in nalogam misije. Do takrat pa se bom morala zadovoljiti s preučevanjem in raziskovanjem mirovne misije na Kosovu in izobraževanju lokalnih policistov, ki je glavni predmet mojega diplomskega dela.

Problematika Kosova pa se posredno dotika tudi Republike Slovenije in njene vloge pri reševanju problemov bivše Jugoslavije. Slovenija je po eni strani na obrobju balkanskega kriznega prostora, po drugi strani pa je naš geostrateški položaj v neposredni bližini nemirnega, konfliktnega in nestabilnega Balkana. Zato nas krizna dogajanja v nekdanji Jugoslaviji morajo zanimati, poleg tega pa je bila Slovenija izpostavljena tudi nekaterim posledicam oboroženih spopadov. Danes s svojim pospešenim in vse bolj številčnim sodelovanjem v mirovni misiji poskuša čim več prispevati k razrešitvi kriz in vzpostavitvi normalnih odnosov med državami bivše Jugoslavije.

Na tem mestu ne bi več naštevala razlogov, zakaj sem se odločila za preučevanje te tematike, temveč se bom v nadaljevanju posvetila temeljnemu izhodišču naloge in predstavitvi problematike ter njenemu hipotetičnemu in metodološkemu okviru.

1.1 TEMELJNO IZHODIŠČE

V raziskavi policijskega izobraževanja v misiji na Kosovu bom poskušala preučiti in predstaviti celotni t.i. steber II misije na Kosovu, ki zajema izgradnjo institucij, med katere spada ustanovitev kosovske policijske službe in kosovske policijske šole, na kateri poteka izobraževanje lokalnih policistov. Temeljno izhodišče celotnega preučevanja bo Kosovska policijska šola in vsa njena področja dela.

Najprej bom na kratko predstavila vsebinski koncept naloge, ki vsebuje več medsebojno povezanih in dopolnjujočih se poglavij:

- v nadaljevanju bom najprej predstavila temeljne pojme raziskovanja. Začela bom s predstavitvijo karakteristik mednarodnih mirovnih operacij, med katere spada mirovna misija na Kosovu. S tem bodo dani teoretični okvirji vzpostavitve, nastopa, delovanja, nalog in ciljev mirovnih misij na splošno. V tem poglavju bo poudarek na medsebojnemu sodelovanju različnih mednarodnih organizacij ter predstavitvi Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi in njenih mirovnih operacij. Poglavje bom zaključila s pregledom sodelovanja slovenske policije v mirovnih misijah. V tem kontekstu bo govora o začetkih in naravi njenega sodelovanja;
- v naslednjem poglavju se bomo posvetili zgodovinskemu ozadju krize na Kosovu, brez katerega ne moremo v celoti razumeti vseh dogodkov, ki so se zgodili v bivši Jugoslaviji. Znotraj zgodovinskega okvirja bodo glavno nit predstavljali dogodki po letu 1981 in pomoči takratne slovenske milice na tem območju;
- v četrtem poglavju bodo navedeni razlogi in potek dogodkov, ki so pripeljali do posredovanja mednarodne skupnosti in do vojaške akcije Nata v Jugoslaviji. Sledila bo predstavitev ustanovitve začasne administrativne misije Združenih narodov (ZN) na Kosovu (UNMIK). V tem okviru bo predstavljeno tudi sodelovanje slovenskih policistov v misiji ZN in opis posameznih stebrov misije UNMIK;
- naslednje poglavje bo v celoti posvečeno misiji, ki jo vodi Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi na Kosovu (t. i. misija OMIK), ki je del že prej omenjene misije UNMIK in njenega sodelovanja v skupni administrativni strukturi. Poleg glavnih karakteristik misije OMIK (področja in naloge, trajanje, sestava, oddelki) bo poudarek

na njenemu sodelovanju v sklopu te misije z drugimi organizacijami. Tudi to poglavje bom zaključila s sodelovanjem slovenske policije v zgoraj omenjeni misiji;

- največ pozornosti bo namenjeno temeljnemu izhodišču raziskovanja, in sicer policijskemu izobraževanju na kosovski policijski šoli. Poglavje bom začela s kratko zgodovino milice na Kosovu, nato pa bom poskušala podati čim bolj natančno sliko oddelka za policijsko izobraževanje in razvoj, v katerem deluje ta šola, ter tudi ostalih oddelkov znotraj kosovske policijske službe. V zaključku poglavja sem izluščila najpomembnejše teme o odnosih med prebivalci Kosova in njegovi prihodnosti. Tu sem navedla osebno mnenje in izkušnjo pripadnika slovenske policije, ki dela na policijski šoli na Kosovu;
- diplomsko delo bom zaključila z razmišljanji o delu misije OMIK in prihodnosti Kosova ter njegovih prebivalcev.

1.2 HIPOTETIČNI OKVIR

V prejšnjem poglavju sem podala natančno vsebinsko sliko naloge, v nadaljevanju pa se bom osredotočila na hipotetični okvir. Splošni hipotetični okvir raziskave policijskega izobraževanja na Kosovu vsebuje več medsebojno povezanih razsežnosti, ki zadevajo pomembnost in vlogo mednarodnega sodelovanja pri vzpostavitvi normalnih odnosov na Kosovu, izgradnji institucij, spoštovanju človekovih pravic in vzpostavitvi demokracije na vseh področjih življenja.

Vse bolj zapleteni in kompleksni problemi globalne narava, med katere spada tudi kosovska kriza, zahtevajo usklajeno in skupno delovanje tako mednarodnih kot tudi nacionalnih organizacij.

HIPOTEZA 1: Za uspešnost vsake mirovne misije je ključnega pomena medsebojno usklajeno sodelovanje vseh vrst in tipov organizacij (bodisi mednarodnih bodisi nacionalnih). Saj menim, da lahko mirovne misije le s sistematično zastavljenim spektrom nalog posameznih organizacij, ki v svojem področju dela pokrivajo tako javno in politično kot tudi zasebno življenje vseh prebivalcev prizadetega območja, pripomorejo k obnovi demokratičnih principov in medsebojnemu spoštovanju prebivalcev.

Ustanovitev demokratičnih javnih institucij, je predpogoj za normalno delovanje vsake demokratične države. To pa vseeno še ne predstavlja dokončnega zagotovila, da bodo njeni prebivalci te institucije upoštevali. Kar velja tudi za misijo OMIK in za kosovske policiste, ki jih je potrebno izobraževati v duhu teh načel, ter nenazadnje tudi za prebivalce Kosova. Zato menim, da;

HIPOTEZA 2: Izobraževanje policistov na kosovski policijski šoli lahko prispeva k bolj demokratični in s tem verodostojni in nepristranski sliki na novoustanovljene kosovske policijske službe, le v primeru, če bodo vsi prebivalci Kosova to institucijo (pa tudi vse druge institucije in področja, ki pripomorejo k vzpostavitvi demokratične družbe – vlada, sodstvo, administracija itd.) sprejeli kot tako. Se pravi, da jim bodo lahko ponovno zaupali in spoštovali njihovo delo, ukrepe ter posamezne nosilce teh nalog – policiste.

1.3 METODOLOŠKI OKVIR

Na koncu uvoda v diplomsko delo bom predstavila še metodološki okvir raziskovanja. Proučevanja problematike sem se lotila z različnimi družboslovnimi metodami, odvisno od konkretnega izseka predmeta proučevanja in ciljne skupine oziroma narave gradiva.

Glede na to sem s pomočjo analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov prišla predvsem do različnih vrst spoznanj, ki so mi predstavljali smernice določenih predmetov proučevanja. Pri izbiri posameznih virov, sem se osredotočila predvsem na pregled strokovnih publikacij – upoštevala sem razna letna poročila mednarodnih organizacij (OVSE, OZN), resolucije, določbe in sklepe posameznih organizacij, priročnike za člane misije ter internetne strani teh mednarodnih organizacij.

Poglobljanje tematskih sklopov nam je omogočil kronološki popis dogodkov - od vzrokov za nastanek kosovske krize do mednarodnega posredovanja ter nam pomagal razumeti vzroke za nastanek sovražnosti med srbskim in albanskim narodom.

Temeljno izhodišče naloge je študija primera mirovne misije na Kosovu, pri čemer sem se intenzivneje osredotočila na posamezno enoto misije, in sicer na policijsko izobraževanje na kosovski policijski šoli. Tu sem z različnimi metodami skušala zbrati čim več podatkov o vseh področjih šole in kosovske policijske službe. V te namene sem uporabila tudi kvantitativno analizo različnih statističnih podatkov, ki se nanašajo predvsem na sestavo policijskih kadetov in policistov, ki delajo v kosovski policijski službi.

Pri zbiranju različnih strokovnih virov, mi je bil v veliko pomoč gospod Štefan Skalar, ki je dve leti opravljal delo inštruktorja na kosovski policijski šoli. V pomoč so mi prišli osebni pogovori z gospodom ter vsa projektne literatura in letna poročila kosovske policijske šole, saj brez njegove pomoči ne bi mogla priti do določenih podatkov. Danes gospod Skalar opravlja delo v mirovni misije v Bosni in Hercegovini, kjer je slovenska policija začela sodelovati januarja 2003.

Z gospodom Davorinom Bratušem, ki je vodja slovenskega kontingenta na Kosovu in trenutno dela na kosovski policijski akademiji, sem opravila intervju, v katerem sem se osredotočila predvsem na odnose med različnimi akterji na Kosovu in na njegovo osebno mnenje ter izkušnje z delom in študenti na policijski akademiji v Vučitrnu.

2 TEMELJNI POJMI

2.1 MEDNARODNE MIROVNE OPERACIJE

Za sodobne kompleksne mirovne operacije (v nadaljevanju MO) je značilno, da predpostavljajo sodelovanje vrste različnih dejavnikov za doseganje postavljenega mandata misije. Mandati tradicionalnih MO so bili omejeni na vzdrževanje miru med sprtimi stranmi, mandati kompleksnih MO pa predvidevajo vzpostavitev miru, vzdrževanje reda in miru ter rekonstrukcijo ali vzpostavitev različnih oblik javnega delovanja civilne družbe in politične države na prostoru MO. V teh operacijah sodelujejo oborožene sile z razponom nalog od nasilnega vzpostavljanja miru do nalog, ki že mejijo na policijska opravila (npr. patroljiranje, pregledovanje stavb zaradi morebitnega skritega orožja, zavarovanje prostora demonstracij ali javnih shodov ipd). Poleg vojske se v sodobnih kompleksnejših MO pojavljajo posamezniki in organi različnih mednarodnih organizacij, ki so v misijo napotile vojake, v zadnjem času pa tudi vse večje število civilnih policistov (Jelušič 2002: 1).

Dr. Jelušičeva nadaljnje ugotavlja (*ibidem*), da je razlog za vse večjo prisotnost civilnih policistov v MO posledica notranjih konfliktov, v katerih brez javnega reda in miru ni možen razvoj pokonfliktne družbe. Prav tako je novost v izjemno povečanem številu različnih nevladnih organizacij, ki nastopajo v kriznih regijah s svojimi uslugami in storitvami. Kompleksne MO vključujejo mednarodne nadvladne organizacije, oborožene sile in policijo držav članic mednarodne skupnosti, nevladne organizacije ter pobude in aktivnosti lokalnega prebivalstva.

Vključevanje organizacijsko in interesno zelo različnih akterjev v MO povzroča posebne težave na področju organiziranja, usklajevanja aktivnosti ter zavarovanja posameznih sodelujočih akterjev. V nekaterih operacijah je usklajevanje aktivnosti različnih akterjev predvideno že z ustanovitvenimi akti same misije, v drugih se to sodelovanje vzpostavi kasneje (*ibidem*).

Pomemben dejavnik sodobnih MO je tudi sklenitev sporazuma, ki pomeni pravno podlago za operacije ohranjanja miru in kasneje za krepitev le-tega. Kljub temu, da so bili v številnih konfliktnih sklenjeni mirovni sporazumi to še ni pomenilo, da se spopadi niso nadaljevali (Konobelj 2002: 4).

2.2 SODELOVANJE MEDNARODNIH ORGANIZACIJ V MIROVNIH OPERACIJAH

Po Grizoldovem (1999: 10) mnenju zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti v Evropi danes temelji na krepitvi varnostnih institucij, razvoju politično-vojaškega sodelovanja in oblikovanju mehanizmov za preprečevanje konfliktov med državami in znotraj njih. Pri tem imajo pomembno vlogo OZN v sodelovanju z drugimi regionalnimi organizacijami (npr. OVSE) in vojaško-političnimi zvezami (npr. NATO). Med slednjimi je potrebno omeniti zlasti Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), ki je v relativno kratkem obdobju razvila številne varnostne mehanizme, ki so uporabni pri reševanju medetničnih konfliktov. Pri tem so bistvenega pomena čimprejšnja optimalna delitev dela in usklajitev vseh mednarodnih organizacij pri izvajanju dejavnosti preprečevanja in razreševanja mednarodnih konfliktov, in sicer: preventivne diplomacije, dejavnosti za vzpostavljanje, ohranjanje in gradnjo miru.

Tradicionalne mirovne operacije so obsegale predvsem vojaške naloge, kot so nadzor premirja, ločevanje nekdanjih sovražnih sil in nadziranje tamponskih območij. V sodobni terminologiji OZN so kompleksne mirovne operacije razumljene kot hkratne politične, vojaške, policijske, humanitarne in administrativne aktivnosti, ki morajo biti medsebojno usklajene. Te vrste operacij so se pojavile po koncu hladne vojne in obsegajo ogromno število dejavnosti, med drugim tudi: nadzor premirja, preoblikovanje in demobilizacija oboroženih sil sprtih strani, ponovna integracija vojaškega osebja v civilno življenje, uničenje nakopičenega orožja, izvajanje programov razminiranja, vračanje beguncev in drugih razseljenih oseb, zagotavljanje humanitarne pomoči, nadzor obstoječih administrativnih struktur, ustanavljanje

in oblikovanje novih policijskih sil, nadziranje spoštovanja človekovih pravic, zastavljanje in nadziranje ustavnih, sodnih in volilnih reform, opazovanje, nadzor in izvedba volitev, gospodarska rehabilitacija in rekonstrukcija itd. Poleg številnih mednarodnih vladnih organizacij je na kriznem območju aktivnih še ogromno nevladnih mednarodnih in nacionalnih organizacij, ki prav tako izpolnjujejo svoje naloge ob podpori in sodelovanju z drugimi organizacijami (Prezelj 2001: 812).

V začetku devetdesetih let se je sočasno s povečanjem pritiska za mirovno interveniranje OZN, povečala vloga OVSE kot regionalne varnostne organizacije in zveze NATO ter drugih mednarodnih organizacij.

2.3 ORGANIZACIJA ZA VARNOST IN SODELOVANJE V EVROPI

Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE) je bila ustanovljena leta 1972 kot mehanizem za premostitev delitve Evrope na Vzhod in Zahod. Do leta 1989 je KVSE teoretično izpolnjevala zgoraj omenjeni cilj. KVSE je regionalna varnostna organizacija, ki deluje v skladu z VIII. poglavjem UL OZN. Na konferenci v Budimpešti (1994) se je preimenovala v Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi – OVSE. Koncept varnosti in stabilnosti v Evropi v skladu z dokumenti OVSE vključuje politične, vojaške, ekonomske in naravovarstvene komponente, pomembno mesto pa zavzema področje ohranjanja in razvoja človekovih pravic (Grizold 1999: 108).

Mehanizmi za vzpostavitev in ohranjanje miru in varnosti v okviru OVSE imajo svoje temelje v Helsinški sklepni listini (*Helsinki Final Akt*), ki jo je leta 1975 podpisalo 35 držav. Med te mehanizme uvrščamo:

- *postopke OVSE za mirno reševanje sporov;*
- *mehanizme za posvetovanje in sodelovanje glede vojaške dejavnosti;*
- *mehanizme za izmenjavo mnenj in sodelovanje v nujnih razmerah;*
- *humanitarni mehanizem;*
- *operacije ohranjanja miru.*

Načelo mirnega reševanja sporov je zapisano v desetih osnovnih načelih Helsinške sklepne listine. V V. poglavju tega dokumenta je zapisano, da bodo države udeleženke medsebojne spore reševale po miroljubni poti in tako, da ne bodo ogrožale mednarodnega miru, varnosti in pravičnosti. Kot konkretni ukrepi za mirno reševanje sporov so navedeni:

pogajanja, ankete, posredovanja, arbitraža, sodna rešitev ali druga miroljubna sredstva. Navedena sredstva so enaka tistim, ki jih vsebuje 33. člen UL OZN (*ibidem*: 111).

V obdobju svojega nastanka, je bila funkcija OVSE preprečiti konflikt med dvema blokoma (zvezo Nato in Varšavskim blokom). Z nastankom nove evropske situacije, pa se je OVSE morala ustrezno preoblikovati. S sprejemom dokumenta v Helsinkih (*Izzivi sprememb*) se je OVSE definirala kot območna varnostna organizacija v smislu osmega poglavja UL OZN. Takšna opredelitev ji je odprla možnost sodelovanja z drugimi organizacijami ter ji omogočila vodenje operacij ohranjanja miru (t.i. peace-keeping operations).

OVSE je danes nepogrešljiva regionalna organizacija, ki s celovitim pristopom prispeva k vzpostavitvi uravnoteženega skupnega in celostnega evropskega varnostnega sistema. V sedanjem evropskem sistemu ima OVSE pet temeljnih vlog (*ibidem*: 125), in sicer:

- predstavlja forum za vseevropsko mnogostransko diplomacijo, ki se ukvarja z vrsto zadev na področju varnosti in sodelovanja;
- zagotavlja sredstva za podporo in uveljavitev vrednot in standardov obnašanja med svojimi članicami, še zlasti na področju človekovih pravic in neuporabe sile;
- na razpolago daje vrsto mehanizmov za nadzor nad človekovimi pravicami posameznika in etničnih manjšin;
- podpira vojaško odprtost in preglednost, nadzor nad oboroževanjem ter razvoj ukrepov zaupanja med svojimi članicami;
- razvija mehanizme zgodnjega opazovanja, preventivne diplomacije in kriznega upravljanja.

2.3.1 MIROVNE OPERACIJE OVSE

Čeprav UL OZN mirovni operacij eksplicitno ne predvideva oziroma jih ne opredeljuje, za njih na splošno velja, da so svojevrsten kompromis med sredstvi mirnega reševanja sporov in elementi vojaškega posredovanja, ki ni standardiziran, ampak se s pooblastili mandata prilagaja posameznemu kriznemu žarišču in je rezultat konkretnih okoliščin.

Mirovne misije OVSE predstavljajo glavno dejavnost OVSE in se nanašajo na vse faze konflikta: od zgodnjih opozarjanj, preventivne diplomacije, konfliktnega managementa, do pokonfliktne rehabilitacije. Čeprav nobeden od mandatov mirovni misij ni enak drugemu, je namen vsake misije dvojen, in sicer olajšati in pospešiti politične procese, ki bodo preprečile

ali poravnale konflikte ter zagotoviti, da bo OVSE ostala informirana o razvoju držav, kjer je zaključila z misijo (OSCE Handbook 2000: 45).

Mandati, sestava in operacije misij in ostalih aktivnosti na terenu se neprestano razvijajo in so zelo različni. Glavna naloga in žarišče vseh misij pa so humanitarne zadeve, demokracija ter vzpostavitev in izgradnja vladavine zakona. Prav tako je različna velikost misij OVSE, saj ima največja misija OVSE – misija OMIK več kot 600 članov (poleg teh pa še 1.400 lokalnih članov), najmanjša pa zajema le nekaj posameznikov – prisotnost OVSE v Ukrajini. Trenutno je OVSE prisotna v več kot dvajsetih misijah in drugih terenskih aktivnostih. Med drugim v Albaniji, Armeniji, BiH, Hrvaški, Estoniji, Kosovu, Latviji, Makedoniji, Ruski federaciji, Uzbekistanu idr. OVSE ima misije tudi na Kavkazu, v Vzhodni Evropi, Baltskih državah ter Centralni Aziji. Vsako misijo vodi glavni (šef) misije (t.i. *Head of mission*), ki prihaja iz ene od držav članic (*ibidem*).

V vseh svojih misijah OVSE sodeluje z nacionalnimi in nevladnimi organizacijami na njihovih področjih dela. Ponavadi so misije ustanovljene na podlagi sklepa Stalnega sveta in v soglasju z državo gostiteljico. Večinoma so ustanovljena za točno določen čas – od šestih mesecev do enega leta, po potrebi pa se lahko podaljšajo.

Koncept mirovni misij OVSE izhaja iz začetkov devetdesetih, njihovo število pa se povečuje, predvsem zaradi potreb obvladanja meddržavnih konfliktov v času prehodov držav iz komunističnega režima. Največja koncentracija misij OVSE je na območju Jugovzhodne Evrope. Med petimi misijami OVSE v regiji so tu kar štiri največje; in sicer največja OVSE misija – OMIK, misija na Hrvaškem, misija v BiH ter navzočnost OVSE v Albaniji. Na tem območju – Balkanu je OVSE tudi vzpostavila svojo prvo misijo – t.i. misija OVSE na Kosovu, v Sandjak in Vojvodino septembra 1992. leta.

Kljub različnim mandatom posameznih mirovni operacij obstaja pet temeljnih načel njihovega delovanja (Grizold 1999: 45):

- mednarodna narava delovanja mirovni sil;
- soglasje vseh sprtih strani, od katerih se pričakuje tudi sodelovanje z mirovnimi silami in omogočanje njihovega delovanja;
- nepristranskost;
- delovanje nacionalni čet v okviru večnacionalni mirovni sil;
- neuporaba sile.

2.4 SODELOVANJE SLOVENSKE POLICIJE V MIROVNIH MISIJAH

Slovenska policija sodeluje v mirovni misiji od oktobra leta 1997, ko je bil na pobudo Državnega zbora RS in po sklepu Vlade RS napoten prvi policist v misijo MAPE v Albanijo. Zakonsko podlago za sodelovanje slovenske policije v mednarodnih misijah daje zakon o policiji, napotitve policistov v konkretne operacije pa imajo zakonsko podlago v posamičnih sklepih Vlade RS (<http://www.policija.si/si/organiziranost/uup/mirovne2002.htm>).

Slovenska policija je sodelovala oziroma še sodeluje v šestih mednarodnih misijah:

1. v ALBANIJI (MAPE – *Multinacional Advisory Police Element*);
2. na KOSOVSU – misija ZN (UNMIK – *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*);
3. na KOSOVSU – misija OVSE (OMIK - *OSCE Mission in Kosovo*);
4. v MAKEDONIJI (OSCE SMMS – *Spillover Monitor Mission to Skopje*);
5. v VZHODNEM TIMORJU (UNMISSET - *United Nations mission of Support in East Timor*);
6. v BiH (EUPM – *European Union Police Mission*)¹.

Mandat ene izmene v misijah MAPE in OVSE traja 6 mesecev z možnostjo podaljšanja za 6 mesecev. Mandat izmene v misiji UNMISSET in UNMIK pa je 12 mesecev in prav tako z možnostjo podaljšanja za 6 mesecev. Slovenski policisti so v vseh misijah praviloma delovali v izmenah po 18 mesecev (*ibidem*).

V letu 2003 načrtujejo povečanje števila policistov v mednarodnih operacijah za podporo miru. Policija nadaljuje priprave za oblikovanje policijske enote, ki bo vključena v t.i. »stand-by sistem« (pomožen oz. nadomesten sistem) policijskih enot EU in ZN. Gre za formiranje približno 80-članske policijske enote, v kateri bo poleg 10-članske stalne sestave enote še 30-članska začasna sestava policistov, ki delujejo v že vzpostavljenih mirovni misijah, in 40-članska začasna sestava policistov v pripravljenosti za hitre intervencije na novih kriznih območjih (*ibidem*).

---

¹ Šest slovenskih policistov je 1.1.2003 nastopilo tudi z delom v misiji EUPM.

Tabela 1: Sodelovanje slovenske policije v operacijah za podporo miru

Naziv misije	Lokacija	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
MAPE	Albanija	1	2	3	2	2	
UNMISET (UNTAET)	Vzhodni Timor				2	2	2
OVSE	Kosovo				1	4	6
UNMIK	Kosovo				15	15	15
OVSE	Makedonija					4	4

* (stanje na dan 1.9.2002)

Vir: <http://www.policija.si/si/organiziranost/uup/mirovne2002htm>

3 ZGODOVINSKO OZADJE KRIZE NA KOSOVU

Na splošno velja, da se je kriza v Jugoslaviji začela 11. marca 1981 s študentskimi nemiri v jedilnici prištinske univerze, ki so se nadaljevali na ulicah Prištine. Dejansko pa problem Kosova in Albancev v Jugoslaviji zahteva zgodovinsko pojasnitev.

3.1 PROBLEM KOSOVA IN ALBANCEV V JUGOSLAVIJI

Pomembnost Kosova za Albance izhaja iz prepričanja, da so njegovi prvotni prebivalci² in da že od nekdanj predstavlja večinsko populacijo³. Po več stoletni nadvladi Turkov nad tamkajšnjim ozemljem, je Kosovo po Balkanskih vojnah (1912-1913) pripadlo Srbiji in kasneje Jugoslavije, ki je vrnitev na Kosovo doživela kot uresničitev nacionalnih sanj. Delitev albanskega naroda je albanskemu nacionalnemu gibanju dala pomen gibanja za združitev, med drugim zato, ker v prvi Jugoslaviji skoraj niso bili upoštevani in so mnogi Kosovarji morali bežati v Albanijo. Trenutek združitve je prišel aprila 1941 (okupacija Jugoslavije), ko je večji del Kosova in Makedonije prišel pod italijansko zasebno oblast, ki je dovolila

² Albanci so indoevropskega porekla in se štejejo za potomce starih Ilirov.

³ Leta 1939 je bilo razmerje med Srbi in Albanci na Kosovu 40:60. Po ljudskem štetju leta 1981 so Albanci z 1,23 milijona prebivalcev že sestavljali 77,5 odstotkov prebivalstva Kosova. Po ocenah za leto 1991 (Albanci se tega ljudskega štetja niso udeležili) je njihov delež že 82,2 odstotka. Znotraj Jugoslavije pa Albanci niso živeli le na Kosovu, temveč tudi v Makedoniji, Črni Gori in na območju južne Srbije. Skupno število vseh Albancev v Jugoslaviji je po ljudskem štetju leta 1981 znašalo 1,7 milijona, kar pa je skoraj polovica celotnega Albanskega naroda (Meier 1996: 45-46).

združitvev teh območij z Albanijo. Albanci so zato leto 1941 razumeli kot nacionalno osvoboditev (Meier 1996: 46-47).

Novembra leta 1943 so z avnojskimi resolucijami Kosovu priznali avtonomni položaj v okviru Jugoslavije. Junija 1945 se je pokrajinski komite odločil, da se Kosovo vključi kot avtonomna pokrajina v republiko Srbijo in v naslednjih letih je prišlo do številnih nasilnih proti albanskih akcij in množičnega izseljevanja Albancev⁴. Po letu 1966 se je položaj Kosova nekoliko spreminjal, Albanci so začeli prevzemati ključne položaje v partiji, državi in tudi policiji, kar je ustrezalo narodnostnim razmeram med prebivalstvom. Leta 1969 so sprejeli določila novega statusa pokrajine, po katerem je Kosovo ostalo v okviru Srbije in je bilo prvič opredeljeno kot avtonomno območje in kot element federativne strukture Jugoslavije (*ibidem*: 50).

Pravna podlaga za delovanje Jugoslavije je bila 1974. leta sprejeta nova ustava, ki je bila pomembna s političnega vidika, saj je Jugoslavijo poskušala vzpostaviti kot federativno državo z demokratičnimi potezami. Ključni element je bila opredelitev republik in pokrajin kot konstitutivnih prvin skupne države. Obe avtonomni pokrajini v republici Srbiji (Vojvodina in Kosovo) sta bili glede sodelovanja v skupni državi enakovredni z republikami, saj sta tudi onidve imeli pravico veta pri vseh pomembnih zadevah. Ustava je dala pokrajini Kosovu razmeroma visoko stopnjo avtonomije; postala je enakopravna soudeleženka oblasti na zvezni ravni, njeni predstavniki so v zveznih organih glasovali neodvisno od predstavnikov Srbije, v izobraževalni sistem je vdrl pouk albanščine, albanske zgodovine in kulture.

3.2 PRELOMNO LETO 1981

11. marca 1981 so v kosovskemu glavnemu mestu Prištini počili strelj. Policija se je postavila po robu velikim študentskim demonstracijam, v katerih je umrlo 9 demonstrantov in en policist, 55 pa jih je bilo ranjenih. Demonstracije, na katerih so Kosovarji zahtevali status republike, so tako za Albance kot tudi za celoten jugoslovanski razvoj imele katastrofalne posledice. V Prištino so bile takoj poslane posebne enote srbske policije, ki so brutalno ravnale⁵. Beograjske oblasti so dogodke na Kosovu označile za kontrarevolucijo in takoj so

---

⁴ Med leti 1953 in 1966 se je izselilo 80.000 Albancev iz Jugoslavije v Turčijo. Pozimi 1955/56 je policija (ki je bila skoraj v celoti srbska) z izmišljenim povodom aretirala in trpinčila 30.000 ljudi (Meier 1996: 50).

⁵ Prišlo je do številnih aretacij in prvih procesov zoper domnevne krivce, ki so jih šteli za nacionaliste. Dve leti kasneje je število zaprtih mladih Albancev naraslo na 4.000 (Meier 1996: 58).

aretirali okoli dva tisoč civilistov, kar je bil pravzaprav šele uvod v novo obdobje policijske represije⁶, ki je trajala vse do vstopa mednarodnih sil na Kosovo. Ti dogodki so usodno oblikovali politični razvoj v osemdesetih letih, kajti odgovor na emancipacijske težnje Kosovskih Albancev je bil silovit izbruh srbskega nacionalizma. S temi dogodki je Srbija dobila nesporen argument za obnovitev razprave o ustavni ureditvi države (Jež 1994: 20).

3.3 IZGUBA AVTONOMNEGA STATUSA KOSOVA

Septembra leta 1986 so v beograjskem časopisu *Večerne novosti* objavili dokument Memorandum Srbske akademije znanosti in umetnosti (SANU), kjer so pisali o nezavidljivem položaju srbskega – večinskega naroda⁷ v Jugoslaviji. Ko je leta 1986 Slobodan Milošević postal predsednik Srbskih komunistov, se je začela t.i. protibirokratska revolucija – kampanja množičnih (že v naprej srbsko zrežiranih in načrtovanih) ljudskih zborovanj. Februarja 1989 so na Kosovu ponovno izbruhnile množične demonstracije zaradi razprav o spremembi ustave. Dramatični zaplet se je začel 21. februarja z gladovno stavko okoli tisoč rudarjev v Starem trgu. Zahtevali so končanje napačne politike do albanskega naroda⁸. Državno predsedstvo SFRJ je 27. februarja 1989 razglasilo izredno stanje na Kosovu in še isti večer se je na Kosovo odpravila vojska in 1.500 zveznih policistov, med njimi tudi 150 Slovencev (Meier 1996: 133).

Leta 1989 je zvezna skupščina potrdila večje število novih amandmajev, s katerimi je približno ena tretjina ustave iz leta 1974 doživela spremembe. S tem je bila okrnjena samostojnost republik na področju državne uprave in pravosodja, mednarodnih odnosov, davčnega sistema in davčne politike itd. Srbska skupščina je z amandmaji de facto odpravila

---

⁶ Položaj na Kosovu so obvladale močne policijske enote, razglasili so policijsko uro, zapori so bili nabiti z mladimi Albanci (vsak namig, celo v obliki črke V iztegnjena prsta, ki pomenita zmago, je bil kaznovan z večletnim zaporom). Strasti je še bolj razpihoval beograjski tisk, ki je vsak dan poročal o posilstvih, storjenih iz političnih razlogov nad kosovskimi Srbkinjami.

⁷ Z ustavo iz leta 1974 naj bi Srbsko državo razkosali na tri dele, s tem pa naj bi Srbija v dobršni meri izgubila svoj privilegiran položaj.

⁸ Po sedmih dneh stavke je mednarodna javnost dokončno izgubila potrpljenje, valovi ogorčenja so se širili tudi na druga območja. 27. decembra 1989 se je v Cankarjevem domu v Ljubljani zbralo tisoč Slovencev na solidarnostnemu zborovanju za stavkajoče rudarje. Tam so sprejeli Izjavo proti uvedbi izrednega stanja, za mir in sožitje na Kosovu. Naslednji dan je srbsko vodstvo proti Sloveniji začelo izvajati gospodarsko vojno.

ustavni položaj obeh avtonomnih pokrajin, kar je bil grob poseg v temeljna določila zvezne ustave (Jež 1994: 52).

Albansko prebivalstvo je postopoma ustvarilo vzporeden, ilegalen sistem oblasti in upravljanja, izobraževanja, gospodarstva in še istega leta so v dveh fazah oklicali svojo samostojnost znotraj federativne Jugoslavije. Septembra 1989 so na tajnem zborovanju sprejeli ustavo Republike Kosovo (Jež 1994: 74) in 24. maja 1992 so za vodjo Kosova izbrali profesorja književnosti Ibrahima Rugova, ki je veljal za glavnega vodjo odpora kosovskih Albancev vse do ustanovitve OVK (osvobodilna vojska Kosova - ki je bila osnovana leta 1993 kot nacionalno osvobodilno gibanje).

Pritiski med Srbi in kosovskimi Albanci so se stopnjevali in marca 1998 je postalo jasno, da je vojna v pokrajini neizbežna. V tem času so vojaki OVK začeli formirati prva večja osvobodilna ozemlja in v enem mesecu je OVK že kontrolirala okoli štirideset odstotkov obročnih in težje dostopnih predelov Kosova. Srbska stran se je odzvala z množičnim povečanjem vojaških sil. Začela se je nova balkanska vojna (Slatenšek 2002: 16).

3.4 POMOČ SLOVENSKE MILICE V DRUGIH DELIH JUGOSLAVIJE V ČASU OD LETA 1981 DO 1990

Slovenski policisti so v sklopu delovnih nalog v času SFRJ pomagali tudi v drugih jugoslovanskih republikah. Za te vrste nalog je bila v Sloveniji ustanovljena posebna enota na sklic⁹, ki so jo sestavljali miličniki iz vseh postaj milic in je imela različne naloge. Miličniki v sestavi te enote so bili med drugim tudi posredovalci in miritelji na Kosovu (Čelik 2002a: 35).

Približno dve desetletji po drugi svetovni vojni je bila uveljavljena praksa, da so v upravi policije (takratne milice) zveznega ministrstva za notranje zadeve v Beogradu delale starešine iz vseh republik takratne Jugoslavije. Čelik (1991: 159) navaja, da so 1948. leta v Beogradu ustanovili bataljon milice, v katerem so službovali tudi policisti iz Slovenije. Opravljali so naloge varovanja pomembnih javnih stavb, tujih diplomatskih predstavništev in podobno.

---

⁹ T. i. specialni bataljon, ki je opravljal zaupano nalogo s področja javnega reda in miru. V posebni enoti je bilo 384 mož.

Kasneje so na podlagi odločitve zveznega vodstva v Beogradu¹⁰ na Kosovo pošiljali policiste iz vseh republik in pokrajin Jugoslavije. Delali so v okviru združenega odreda milice, njihova naloga je bila v prvi vrsti skrb za varnost v pokrajini. Kot navaja Čelik (2002a: 35-36), je prva leta prevladovalo stališče: »da se albansko prebivalstvo želi odcepiti od zvezne države in priključiti republiki Albaniji« in zato ga je bilo potrebno zatreti z vsemi sredstvi.

Čelik (*ibidem*: 36) piše, da so: »prvi slovenski policisti v to pokrajino odšli 3. aprila 1981, zadnji pa so se vrnil v Ljubljano 5. februarja 1990«. Na Kosovu se je prvi dve leti vsega skupaj zvrstilo 1.420 miličnikov. Kasneje so v pokrajino pošiljali inštruktorje v enote kosovske milice in nazadnje ponovno enote v sestavo Združenega odreda milice (tako se je uradno imenovala zvezna enota na Kosovu). Policisti so na Kosovu opravljali tri vrste nalog (Čelik 1991: 160): pomagali so pri vzdrževanju javnega reda in miru, bili v rezervi ter usposabljali domače, kosovske miličnike za delo na terenu¹¹.

V devetih letih je bilo na Kosovu vsega skupaj več kot 2.500 policistov iz Slovenije. Jeseni 1989 je javnost vse bolj odkrito zahtevala, da se mora pošiljanje naših policistov v pokrajino prenehati. Slovenski miličniki so bili iz pokrajine odpoklicani konec januarja leta 1990.

4 POSREDOVANJE MEDNARODNE SKUPNOSTI

Mednarodna skupnost je prvič resno posredovala šele 23. septembra 1998, ko je VS ZN sprejel resolucijo št. 1199 o mirni rešitvi sporov in s katero je med drugim pozval k takojšnji prekinitvi ognja na Kosovu, k prisotnosti mednarodnih opazovalcev, k umaknitvi vseh oboroženih enot, ki so bile odgovorne za zatiranje civilistov in k začetku dogovorov za prihodnost Kosova. Na podlagi dogovora med predstavniki OVSE in FRJ so v pokrajino jeseni istega leta prišli mednarodni opazovalci (2.000 članov OVSE) v t. i. verifikacijski misiji OVSE na Kosovu (*KVM – Kosovo Verification Mission*).

---

¹⁰ Ta odločitev je bila utemeljena z zakonom o temeljnih sistema državne varnosti, katerega 8. člen pravi (Delo, 29.3.1989): »Kadar predsedstvo SFRJ na svojo pobudo ali na predlog Zveznega izvršnega sveta ugotovi, da to zahtevajo posebni varnostni razlogi, pristojni zvezni organ neposredno organizira opravljanje na vsem ozemlju ali na delu ozemlja SFRJ določene ureditve zaradi zatiranja dejavnosti, usmerjenih v spodkopavanje ali rušenje v ustavi SFRJ določene ureditve.«

¹¹ Po podatkih, objavljenih v Delu 21.9.1988 so miličniki na Kosovo odšli za nedoločen čas, kjer bodo opravljali predvsem naslednje naloge: varovanje zasebnega in družbenega premoženja ter vzdrževanje javnega reda in miru.

Mandat KVM je bil ustanovljen na podlagi zgoraj omenjenega dogovora. KVM je bila odgovorna za preverjanje ali vse strani izvršujejo cilje resolucije št. 1199. Med drugim so bile naloge opazovalcev nadzorovati, dokumentirati, preiskovati in poročati o morebitnih kršitvah človekovih pravic (<http://www.osce.org/kosovo/documents/reports/hr/part1/ch2.htm>).

Pasivnosti mednarodne skupnosti je bilo konec 15. januarja po pokolu v Račku, kjer so člani misije OVSE našli več kot 40 trupel albanskih prebivalcev vasi. Pokol so označili za zločin proti človeštvu in je pomenil začetek ponovnih diplomatskih pritiskov mednarodne skupnosti, ki so kasneje zaradi srbskega nestrinjanja s predhodnim mirovnim sporazumom¹², privedli do Natove vojaške akcije (Slatenšek 2002: 35).

4.1 AKCIJA NATA V JUGOSLAVIJI

24. marca 1999 so se začeli letalsko-raketni napadi na cilje v vsej FRJ (Federativni republiki Jugoslaviji). Operacija »*Allied force*« (Združena sila)¹³ je uradno trajala do 20. junija 1999. Odločilna akcija, s katero je NATO poskušal rešiti vprašanje Kosova, je nastala kot posledica in odgovor na nenehne poskuse etničnega čiščenja na Kosovu¹⁴ in zavračanja sporazuma iz Rambouilleta. Cilji zaveznic so bili naslednji (Vukadinović 2002: 68):

- dokazati odločnost Natovega nasprotovanja do agresije in njegovo podporo miru;
- odvrniti predsednika Miloševića od nadaljnjih napadov na nemočno civilno prebivalstvo in do njihovega stopnjevanja, za kar naj bi plačal določeno ceno;
- onesposobiti in precej zmanjšati srbske vojaške zmogljivosti, da Srbija ne bi bila več zmožna za vodenje vojne na Kosovu.

Med Natovimi napadi na Jugoslavijo so različne jugoslovanske vojaške, paravojaške in policijske sile s Kosova pregnale več kot milijon kosovskih Albancev. Mednarodne sile

---

¹² Po sporazumu, ki naj bi ga v Rambouilletu poleg Albancev podpisali tudi Srbi, bi se morala večina oborožencev režima S. Miloševića umakniti s Kosova. Zamenjale bi ga mednarodne sile, v katerih bi imeli ključno vlogo vojaki NATA. Srbi na to niso hoteli pristati.

¹³ V kateri je leta 1999 sodelovala tudi Slovenija, in sicer na pasiven način z odprtjem zračnega prostora za Natova letala.

¹⁴ Ki se je začelo takoj po umiku misije KVM. Srbska vojska in policijske sile so na silo izselile več kot milijon Kosovarjev. Po ocenah UNHCR se je v tem času 700.000 kosovskih Albancev izselilo v sosednje države, 600.000 pa jih je bilo razseljenih po celi pokrajini.

KFOR, pod poveljstvom Nata, so začele prodirati na Kosovo 12. junija. Srbske oborožene formacije so imeli čas do 20. junija da se umaknejo iz pokrajine. Začasno oblast so prevzele mednarodne vojaške enote KFOR, ki so vzpostavile pet sektorjev, in sicer: ameriškega, britanskega, nemškega, italijanskega in francoskega. Ob kosovsko-srbski administrativni meji je bil vzpostavljen demilitariziran pas. V pokrajini je bil vzpostavljen mednarodni protektorat in začasna administrativna misija pod pokroviteljstvom in mandatom Združenih narodov. Vojna je bila končana (Slatenšek 2002: 152).

4.2 USTANOVITEV MIROVNE MISIJE ZN NA KOSOVU – UNMIK

Dogodki na Kosovu, predvsem po vojaški intervenciji ZDA in sil NATO v Jugoslaviji v letu 1999, so zahtevali takojšnje angažiranje širše mednarodne skupnosti, kar se je odrazilo z vzpostavitvijo mirovne operacije UNMIK.

VS je z resolucijo 1244 pooblastil generalnega sekretarja, da bo s pomočjo relevantnih mednarodnih organizacij ustanovil mednarodno civilno prisotnost na Kosovu, ki bo vzpostavila začasno administracijo, pod katero bi lahko prebivalci Kosova imeli stvarno avtonomijo. Generalni sekretar ZN je 2. julija 1999 za svojega posebnega predstavnika imenoval Bernarda Koucherja, ki vodi misijo, in njegovega glavnega namestnika (Jock Covey) ter štiri namestnike za posamezna delovna področja misije, in sicer za humanitarne zadeve, začasno civilno administracijo, izgradnjo institucij in rekonstrukcijo (<http://www.un.org/Docs/sc/reports/1999/s1999779.htm>).

4.2.1 RESOLUCIJA VS ZN 1244

VS je 10. junija 1999 z Resolucijo št. 1244 na svojem 4011. zasedanju določil mandat misije na Kosovu, ki jo je poimenoval UNMIK (*United Nations Mission in Kosovo* – Misija ZN na Kosovu). Resolucija št. 1244, v kateri je opredeljen celoten mandat vseh sodelujočih v misiji na Kosovu, med drugim vsebuje tudi naslednje elemente, in sicer VS (<http://www.org/Docs/scres/1999/99sc1244.htm>);

- je odločen, da bo rešil humanitarno situacijo na Kosovu in v FRJ ter zagotovil varno vrnitev vseh beguncev;
- obsoja vse akte nasilja proti prebivalcem Kosova;

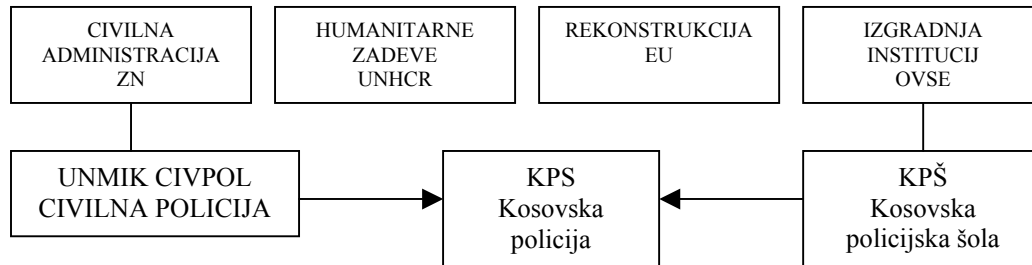
- pozove k ponovni obnovi jurisdikcije in mandata mednarodnega sodišča za območje bivše Jugoslavije;
- potrdi sklep o ohranitvi avtonomije in pomembnosti samouprave na Kosovu;
- je odločen, da bo zagotovil zaščito in varnost mednarodnega osebja in izvršitev nalog misije ter deloval v skladu z VII. poglavjem UL ZN;
- od FRJ zahteva popolno sodelovanje in naglo izvršitev vseh principov in drugih potrebnih elementov, ki jih določata aneks 1 in aneks 2 te resolucije;
- zahteva, da FRJ takoj preneha z nasiljem in zatiranjem na Kosovu in začne z umikom svojih vojaških, policijskih in paravojaških sil;
- odloči o razvoju in delovanju mednarodne civilne in varnostne prisotnosti na Kosovu, ki bo delovala pod okriljem ZN in bo primerno opremljena ter pozdravlja soglasje FRJ na to prisotnost;
- pooblasti države članice in pomembne mednarodne organizacije za ustanovitev mednarodne prisotnosti na Kosovu in zahteva popolno medsebojno sodelovanje;
- določi odgovornosti mednarodne prisotnosti na Kosovu, ki bodo med drugim vsebovale tudi: odkrivanje na novo nastalih sovražnosti; ohranjanje prekinitve ognja; zagotovitev umika republiške oz. federativne vojske in policije ter preprečitev njune ponovne vrnitve na Kosovo; demilitarizacija KLA (*Kosovo Liberation Army*) in drugih oboroženih kosovskih Albancev; vzpostavitev varnega okolja in zagotovitev zaščite in svobode gibanja; upravljati nadzor meje; zagotovitev javne varnosti ipd;
- pooblašča generalnega sekretarja, da bo s pomočjo relevantnih mednarodnih organizacij vzpostavil mednarodno prisotnost na Kosovu in s tem omogočil notranjo administracijo, pod katero bodo prebivalci Kosova dobili avtonomijo znotraj FRJ in ki bo pripomogla k razvoju demokratičnih institucij, ki bodo zagotovili mirno in normalno življenje vseh prebivalcev Kosova;
- določi glavne odgovornosti mednarodne civilne policije, ki so: podpiranje ustanovitve misije; ohranjanje avtonomije in lastne vlade na Kosovu; izvajanje osnovnih civilnih administrativnih funkcij; organizacija pregleda razvoja demokratičnih institucij; ohranjanje civilnega zakona in reda, vključujoč vzpostavitev lokalne civilne službe; zaščita in promocija človekovih pravic ipd;
- od KLA in drugih oboroženih kosovskih Albancev zahteva takojšnjo končanje ofenzivnih akcij in popolno demobilizacijo.

Aneks 1, ki so ga sprejeli zunanji ministri držav G-8 6. maja 1999, vsebuje politične rešitve kosovske krize¹⁵. V aneksu 2 je večina teh zahtev ponovljena, dodane pa so jim nekatere nove¹⁶ (*ibidem*).

4.2.2 SESTAVA MISIJE UNMIK

Glede na resolucijo mora sestava UNMIK zagotoviti, da bodo vse aktivnosti na Kosovu delovale kot celota z jasno določeno verigo poveljstva. Misija je sestavljena iz štirih glavnih stebrov, ki jih vodijo ZN (civilna administracija), UNHCR (človekove pravice), OVSE (izgradnja institucij) in EU (rekonstrukcija). Pod vodstvom posebnega predstavnika, morajo vse sestavine misije delovati kot integralna celota za doseg ciljev, ki so določeni v resoluciji 1244. Razporeditev nalog posameznih sestavin zato ne moremo razumeti ločeno, temveč kot del celote. Pri svojem delu se vsaka sestavina zanaša na sposobnost in strokovnost glavne organizacije in na različne lastne mednarodne organizacije in agencije.

Shema 1: Glavne sestavine misije UNMIK

Vir: <http://www.osce.org/publications/handbook/handbook.pdf>.

Iz sheme je razvidno tesno sodelovanje med OVSE in ZN, ki sta dva od štirih stebrov misije UNMIK. Civilna policija UNMIK CIVPOL sodeluje z OVSE na področju izgradnje institucij, in sicer predvsem pri vzpostavitvi nove policijske sile na Kosovu, ki bo temeljila na

¹⁵ V tej prilogi so izpostavili 7 alinej, v katerih na kratko povzamejo politične rešitve iz resolucije 1244. Govorijo o takojšnji zaustavitvi nasilja in represije na Kosovu, o umaknitvi vojaških in policijskih sil s Kosova, razvitju mednarodne prisotnosti in vzpostavitvi začasne administracije, varni vrnitvi beguncev in pogrešanih oseb, demilitarizaciji KLA ter o vsestranskem pristopu k ekonomskemu razvoju in stabilizaciji krize.

¹⁶ med njimi tudi zahteva, da se bo po končanem umiku federalnih sil dogovorjeno število jugoslovanskega in srbskega osebja vrnilo in izvajalo določene naloge (označevanje in čiščenje minskih polj, ohranjanje prisotnosti na srbskih straneh in glavnih mejnih križiščih).

načelih demokracije. Obe organizaciji sta odgovorni za novačenje in izobraževanje policistov za novo kosovsko policijsko službo (KPS). Oddelek za policijsko izobraževanje in razvoj sodeluje pri procesu sprejemanja kandidatov na policijsko akademijo. Kadeti, ki so uspešno opravili izobraževanje na akademiji, začnejo s terenskim delom na eni izmed policijskih postaj, ki so pod okriljem in odgovornostjo policije UNMIK.

4.2.2.1 SESTAVINA CIVILNE ADMINISTRACIJE

Sestavina civilne administracije, ki jo vodijo ZN, je razdeljena na naslednja delovna področja: na civilne zadeve, katere naloga je vzpostavitev multietnične vladne strukture, ki bo nudila javne usluge in bo skrbela za izobraževanje nacionalnega kadra. Glavna cilj in naloga drugega področja – policije pa je skrb za začasno uveljavljanja zakonske službe in hiter razvoj profesionalne, verodostojne in nepristranske kosovske policijske službe (KPS – *Kosovo Police Service*). Za doseg te ciljev bo UNMIK zaposlil mednarodno policijsko osebje, ki ga bo vodil policijski poveljnik. Mednarodna policija bo zaposlena v petih regijah Kosova in bo sestavljena iz naslednjih medsebojno ločenih elementov: civilna policija (1.800 policajev), posebne enote (10 enot po 115 policistov) in mejna policija (205 policistov). V to sestavino spada tudi pravosodje, katerega glavna naloga je vzpostaviti splošno vladavino prava v pokrajini (<http://www.un.org/Docs/sc/reports/1999/s1999779.htm>).

4.2.1.1.1 SODELOVANJE SLOVENSКИH POLICISTOV V UNMIK

Znotraj mirovne misije UNMIK deluje mednarodna civilna policija – CIVPOL, v kateri od leta 2000 sodelujejo tudi slovenski policisti. Slovenska policija je 3. novembra 2000 na delo v misijo napotila prvi kontingent 15. policistov različnih rangov (od policista do višjega inšpektorja), različnih profilov oz. specialnosti (prometni policist, policisti za splošne zadeve, policisti za delo na državni meji, policisti za tujce, kriminalisti idr.) in različnih spolov (prva slovenska policistka v katerikoli misiji). Mandat dela v misiji je 12 mesecev z možnostjo podaljšanja za 6 mesecev. Novembra 2001 je bila prva zamenjana polovice policistov, druga polovica je dobila zamenjavo maja 2002.

Naloge, ki jih slovenski policisti opravljajo na Kosovu, so po naravi zelo podobne tistim, ki jih opravljajo doma, vendar so različne predvsem okoliščine, v katerih delujejo, saj je

varnostna situacija v nekaterih delih Kosova še vedno nestabilna in nevarna. Slovenski policisti delujejo na področju splošne, kriminalistične in mejne policije v območjih regij Mitrovica, Prizren in Priština. Z njihovim delom so nadrejeni in vodstvo misije zelo zadovoljni in jim priznavajo uspešnost pri operativnem delu, zelo koristni so tudi zaradi poznavanja miselnosti tako albanskega kot srbskega prebivalstva, jugoslovanske zakonodaje in srbskega jezika (<http://www.nato.gov.si/slo/tema-meseca/mirovne-operacije>).

4.2.2.2 SESTAVINA IZGRADNJA INSTITUCIJ

Sestavino izgradnja institucij vodi OVSE in vključuje sodelovanje prebivalcev Kosova pri krepitvi kapacitet lokalnih in centralnih institucij, civilnih socialnih organizacij, kot tudi pri spoštovanju demokracije, dobre vlade in spoštovanju človekovih pravic. V to sestavino bo vključena tudi organizacija in izvedba volitev. Naloge in področja dela;

- *demokratizacija in izgradnja institucij*: med prednostne naloge misije spada izučitev lokalne administracije in pospešitev zavedanja in udejstvovanje državljanov pri socialnih in političnih spremembah. UNMIK bo uvedel razne programe za razvoj in podporo političnega pluralizma, večstrankarskega sistema in demokracije. Skušal bo postaviti temelje za demokratične, profesionalne in samostojne medije v regiji;
- *volitve*, ki jih bo organiziral in nadziral UNMIK, zahtevajo številne priprave in druge aktivnosti – povezane z izgradnjo zaupanja, ponovna utrdite, obnovitev demokratičnih političnih organizacij in institucij, priprava in izvedba volilnega registra;
- *človekove pravice*: UNMIK bo razvil mehanizme, ki bodo nadzirali delo policije, sodišč, administracije in drugih sodnih struktur in ugotavljali če le-ti delujejo v skladu z mednarodnimi standardi kazenskih sodišč in človekovih pravic. Za ta namen bo imel skupino nadzornikov in svetovalcev za človekove pravice, ki bodo imeli neoviran dostop do vseh predelov Kosova (*ibidem*).

4.2.2.3 HUMANITARNA SESTAVINA IN REKONSTRUKCIJA

Humanitarna sestavina, ki jo vodi UNHCR, mora biti usklajena z rekonstrukcijo. Sem spada predvsem humanitarna pomoč, ki se izvaja v sodelovanju z drugimi partnerji, predvsem z agencijami ZN, ki v te namene pripravljajo posebne programe. Veliko pozornost posvečajo tudi akcijam, povezanim z minami (razglašanje, obvladanje in zbiranje min).

Glavna funkcija rekonstrukcije, ki jo vodi EU, je načrtovanje in nadziranje rekonstrukcije Kosova, ki med drugim vsebuje: priprave in ocene ekonomske politike ter socialnih in finančnih področij in koordinacijo različnih darovalcev in mednarodnih finančnih institucij. Rekonstrukcija in ekonomska rehabilitacija Kosova bo potekala v treh fazah, ki bodo vsebovale takojšnje humanitarno olajšanje, rekonstrukcijo in rehabilitacijo ter ustanovitev sposobnega ekonomskega trga in pravičnega socialnega sistema.

5 MISIJA OVSE NA KOSOVU

5.1 USTANOVITEV MISIJE OMIK

Misijo OMIK (*OSCE Mission in Kosovo* – OVSE Misija na Kosovu) je 1. julija 1999 na 237. zboru ustanovil Stalni svet OVSE s sklepom št. 305. Pravna podlaga za delovanje misije OVSE je resolucija VS ZN št. 1244. V sklepu št. 305 je določeno, da bo OMIK nadaljeval in prevzel glavno vlogo na področjih, ki se nanašajo na izgradnjo institucij in demokracije ter človekovih pravic. Pri načrtovanju in izvedbi nalog bo sodeloval tako z medvladnimi kot tudi z nevladnimi organizacijami (OSCE Essential Texts 1999).

Misija OMIK je že tretje misija znotraj Federativne republike Jugoslavije (FRJ). Pred njo je bila v okviru tedanje KVSE (Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi) leta 1992 ustanovljena t.i. *Missions of Long Duration in Kosovo, Sandjak and Vojvodina* (misija na Kosovu, v Sandjak in Vojvodino), ki je trajala približno eno leto, ter leta 1998 t.i. *OSCE's Kosovo Verification Mission - KVM* (Verifikacijska misija na Kosovu), za preverjanje pravilnosti FRJ glede sporazuma z VS ZN. KVM se je s Kosova umaknila 20. marca 1999 (<http://www.osce.org/publications/handbook/handbook.pdf>).

Za OVSE ta misija predstavlja nov korak v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami. OVSE je prvič integralni del misije, ki jo vodijo ZN. OVSE je v okviru misije UNMIK prevzela vodenje in financiranje izgradnje institucij. Pri tem sodeluje z vsemi stebri misije UNMIK in drugimi večjimi partnerji: UNHCR – *UN High Commissioner for Refugees* (Visoki komisariat za begunce), UNHCHR – *UN High Commissioner for Human Rights* (Visoki komisariat za človekove pravice) in s Svetom Evrope. To vključuje tako sodelovanje specifičnih projektov kot tudi medsebojno podporo glede logistike in dostopa do službenih pripomočkov. Misija ohranja tudi povezave z zvezo NATO, predvsem z vodstvom vojaških

sil KFOR (*Kosovo Stabilization Force*), ki zagotavlja varno okolje za aktivnosti OVSE na Kosovu (*ibidem*).

5.2 PODROČJA IN NALOGE MISIJE

Misija OMIK bo osredotočena na naslednje naloge in medsebojno povezana področja:

1. povečanje zmožnosti dela ljudi (*human resources capacity-building*), ki vključuje izobraževanje za novo kosovsko policijo v sklopu KPŠ (kosovske policijske šole), ki jo bodo ustanovili in vodili, ter izobraževanje ljudi v sodstvu in v civilni administraciji – pri tem delu bo sodelovala s Svetom Evrope;
2. demokratizacija in vlada, vključno z razvojem civilne družbe, nevladnih organizacij, političnih strank in lokalnih medijev;
3. organizacija in nadzor volitev;
4. nadzor, zaščita in pospeševanje človekovih pravic, vključno z ustanovitvijo institucije ombudsmana v sodelovanju z UNHCHR;
5. naloge, ki jih lahko zahtevata generalni sekretar in njegov posebni namestnik in katere bodo v skladu z resolucijo 1244.

5.3 RAZVOJ IN TRAJANJE MISIJE

Po umiku KVM v Makedonijo (Skopje), marca 1999, je bila sklicana t.i. ugotovitvena misija na Kosovu (*Assessment Mission in Kosovo*), ki je v pokrajino vstopila 14. junija 1999. Takrat so ustanovili glavni štab v Prištini in pet regionalnih centrov misije. S sklepom št. 305 je 1. julija 1999 to misijo zamenjala nova misija OVSE (OMIK). V začetku je bila njena prioriteta nadzorovanje človekovih pravic in identificiranje ter zbiranje osebja za policijsko šolo, sodno in občinsko administracijo. Vrstila so se obsežna posvetovanja (o glavnih področjih in metodah za sodelovanje in izvršitev mandata) z drugimi mednarodnimi organizacijami, največ s Svetom Evrope in nevladnimi organizacijami.

Po sklepu št. 305 je bila misija OMIK ustanovljena za začetno obdobje do 10. junija 2000, z možnostjo podaljšanja glede na odločitev Stalnega Sveta.

5.4 SESTAVA OMIK

Načrtovana struktura misije OMIK temelji na konceptu višje vodstvene skupine, ki jo sestavljajo glavni predstavnik misije, njegov namestnik, upravniki štirih oddelkov in administracije. Za glavnega predstavnika misije je bil izbran ambasador Daan Everts iz Nizozemske, ki ga je kasneje (januarja 2002) zamenjal ambasador Pascal Fieschi iz Francije. Misijo sestavlja pet medsebojno povezanih oddelkov, in sicer oddelek za: človekove pravice in vladavino prava, demokratizacijo, volitve, policijsko izobraževanje in razvoj ter medije. Sem spada še oddelek za upravljanje in podporo ter terenski koordinator.

5.5 ODDELKI MISIJE IN NJIHOVA PODROČJA DELA

Misija OMIK je sestavljena iz šestih, medsebojno povezanih oddelkov, ki skrbijo za posamezna področja dela misije, in sicer:

1. ODDELEK ZA ČLOVEKOVE PRAVICE IN VLADAVINO PRAVA

Spoštovanje človekovih pravic in vladavina prava sta vitalnega pomena pri gradnji demokratičnih institucij na Kosovu. Projekti in naloge OVSE v sklopu tega oddelka so: nadzorovanje in poročanje ter promocija in izobraževanje o človekovih pravicah. Ustanovitveno-izgradnji steber misije UNMIK je odgovoren za naslavljanje zaščite človekovih pravic in za pomoč pri izgradnji lokalnih kapacitet, ki bodo v prihodnosti odgovorne za nadziranje človekovih pravic. Pri tem je osredotočena na razvoj učinkovitih izvršilnih in sodnih institucij, ki bodo zagotovile spoštovanje človekovih pravic, ter vzgojnih in izobraževalnih programih, ki bodo pripomogli k večjemu zavedanju teh problemov.

Primarni cilj področja vladavine prava je razvoj institucij, ki bodo pripomogle k zakonitosti celotne skupnosti in bodo bolje služile svojim članom in splošni javnosti. Ta sektor nudi podporo naslednjim področjem: kosovskemu združenju sodstva, razvoju legalne pomoči ter razvoju sodne preiskave. V okviru tega področja je OVSE v sodelovanju s Svetom Evrope razvila Kosovski sodni inštitut, ki skupaj z lokalnimi institucijami omogoča pravno izobrazbo za sedanje in bodoče sodnike in tožilce. Poleg te institucije sta pomembna še dva centra, in sicer: Kosovski raziskovalni center za odvetnike in Kosovski sodni center (http://www.osce.org/kosovo/document/factsheet/general/mission_factsheet_english.pdf).

2. ODDELEK ZA DEMOKRACIJO

Med glavne cilje oddelka za demokracijo spada okrepitev treh glavnih komponent družbe – vlade, političnega in javnega življenja, izboljšanje njihove sposobnosti dela (bolj odprt, jasan in odgovoren način dela), jih medsebojno povezati in ustvariti proces združene politike. Posebno pozornost posvečajo programom, ki vzpodbujajo vključevanje in sodelovanje žensk in etničnih manjšin v družbene institucije. OVSE je pripravila vrsto programov za promocijo demokratičnega razvoja na Kosovu, med drugim tudi: programe za civilno izobrazbo, javno zavedanje, sodelovanje državljanov, zborovanja, izgradnjo kapacitet ipd. OVSE nudi nasvete in podporo vladnim institucijam in njihovim uslužbencem na vseh nivojih. Prav tako organizira programe za razvoj in okrepitev političnega življenja in političnih strank. Glede institucij javnega življenja OVSE pomaga in spodbuja državljane pri njihovih pobudah ter projektih in jim pomaga bolje razumeti sistem delovanja vlade (*ibidem*).

3. ODDELEK ZA VOLITE

Organiziranje in nadzorovanje volitev na Kosovu je eden izmed najpomembnejših nalog misije OMIK. Oddelek za delovanje volitev je igral pomembno vlogo pri izvedbi občinskih volitev 28. oktobra 2000 in pri skupščinskih volitvah 17. novembra 2001. V ta namen so ustanovili samostojno volilno komisijo, ki je zadolžena za uravnavanje in potek volitev, ter službo in register volivcev. OVSE je prav tako odgovorna za registracijo političnih strank in njihovih ciljev, strankam pa preskrbi tehnično in finančno pomoč ter sredstva. Izvedena je bila obsežna kampanja za javno informiranje o poteku, vlogi in pomembnosti volitev. Pri izvedbi volitev je sodelovalo mednarodno osebje, ki je učilo lokalne volilne uradnike o temeljnih elementih organiziranja volitev, da bo lahko v prihodnosti organizacija in lastništvo prešla v roke lokalnih institucij (*ibidem*).

4. ODDELEK ZA POLICIJSKO IZOBRAŽEVANJE IN RAZVOJ

Ustanoviti verodostojno in demokratično odgovorno policijsko službo je eden najpomembnejših izzivov, s katerim se sooča mednarodna skupnost na Kosovu. OVSE in ZN skupaj novačita in izobražujeta policijske uslužbence za t.i. kosovsko policijsko službo – KPS (*Kosovo Police Service*). Za ta cilj je pomembnih več ključnih aktivnosti:

- OVSE je ustanovila, opremila in vodi Kosovsko policijsko šolo – KPŠ;
- OVSE skrbi za osnovna znanja in izobraževanje novih članov, ki jih izberejo ZN v sodelovanju z OVSE;
- po zaključku osnovnega začetnega tečaja, čaka bodoče policiste še 15. tedensko utrjevanje na terenu v sodelovanju in združitvijo s civilno policijo UNMIK;

- pomembna je različnost sestave policijskih uslužbencev, ki je pogoj za uravnoteženo in nepristransko policijsko silo;

- KPŠ bo s časoma prešla v lokalno last in v ta namen nekateri uslužbenci KPŠ, ki so že diplomirali in so bili dodatno izurjeni, že sodelujejo pri vodstvenih zadevah in kot inštruktorji ali pa v službi uradnikov (*ibidem*).

5. ODDELEK ZA MEDIJSKE ZADEVE

Pomemben cilj OVSE je ustvariti in razviti pogoje, ki podpirajo svobodo tiska in svobodo demokratičnih institucij na Kosovu. Za izgradnjo množičnih in odgovornih medijev OVSE pospešuje razvoj demokratičnega tiska (npr. z izobraževanjem, učenjem, nudi tehnično podporo). Ustanovili so Začasni medijski komisariat, ki služi kot regulator medijske avtoritete na Kosovu in je zadolžen za izdajanje licenc medijem. Enota za nadzor medijev skrbi za dnevna poročila o novicah, o katerih so poročali mediji. S tem dobiva mednarodna skupnost pomembne podatke o trenutnih interesih in problemih populacije na Kosovu.

Osnovna cilja misije UNMIK sta vzpostaviti in zagotoviti temelje pravne države in razviti profesionalno in nepristransko lokalno policijo – KPS, ki bo v prihodnosti eden od temeljev demokratične države. Dolgoročna naloga misije UNMIK je sčasoma prepustiti vse svoje naloge in dolžnosti novoustanovljenim lokalnim oblastem in njihovim institucijam (najprej še v obliki pomoči in nadzora nad njihovim delom).

5.6 SODELOVANJE MISIJE OMIK Z DRUGIMI ORGANIZACIJAMI

Sodelovanje OVSE z drugimi mednarodnimi organizacijami, ki spada v samo jedro njenih aktivnosti in komunikacij, je pogosto zaprto in profesionalno. V misiji OMIK OVSE pri svojem delu in nalogah sodeluje z naslednjimi mednarodnimi organizacijami:

- s Svetom Evrope (*Council of Europe*) je sodelovala na področju vladavine prava, demokratizacije, človekovih pravic, sredstvih množičnega obveščanja in volitvah;
- z ZN – misija OMIK je del misije ZN na Kosovu (UNMIK) in njene administracije. Glavni vodja misije OMIK je avtomatično tudi eden od namestnikov posebnega sekretarja ZN. Z ZN sodeluje in zagotavlja skupna sredstva na področju civilne administracije;
- z UNHCR na področju zaščite človekovih pravic in manjšin. Ker je UNCHR julija 2000 zapustila strukturo OVSE, je to področje prevzela OVSE;

- z UNMIK CIVPOL sodeluje na področju dostopa do potrebnih informacij in pospeševanju prisotnosti zveze policistov na glavnem sedežu misije OMIK. Civilna policija med drugim nadzoruje in pomaga pri urjenju kadetov KPŠ;
- z EU - gre za stalno interakcijo med OVSE in stebrom EU predvsem na področju rekonstrukcije, financiranja za projekte izgradnje institucij in razvoju medijskih aktivnosti. Oddelek za zaščito človekovih pravic tesno sodeluje z ICRC (*International Committee of Red Cross* – Mednarodni komite rdečega križa) na področju pogrešanih, zaprtih, priprtih oseb in izkopov ljudi ter identifikacije človeških ostankov na Kosovu;
- z zvezo NATO (preko sil KFOR) sodeluje na področjih skupnega načrtovanja in koordinacije, izmenjave informacij in priporočil, zagotavljanju varnosti pri izvedbi volitev (oktobra 2000) ter pri poročanju o problemih človekovih pravic in manjšin. (http://www.osce.org/docs/english/misc/anrep00e_org.htm).

5.7 SODELOVANJE SLOVENSКИH POLICISTOV V MISIJI OMIK

V sklopu mednarodnega policijskega sodelovanja deluje Slovenska policija v okviru mednarodne mirovne misije OVSE na Kosovu že od aprila 2000. Po sklepu Vlade RS št. 802-05/99-2 z dnem 29. julija 1999, sta avgusta dva slovenska policijska strokovnjaka kandidirala za delo v civilni del mirovne misije OZN. Kandidata naj bi sodelovala pri usposabljanju kosovskih policistov v policijski šoli v Vučitrnu, ki jo znotraj misije UNMIK vodi OVSE. Njuna kandidatura je bila novembra istega leta zavrnjena, češ da ni potreb po tovrstnem kadru. Na zahtevo Ministrstva za zunanje zadeve so kandidaturo obeh policijskih starešin za enako delo v tej misiji ponovili januarja 2000. Po ponovljeni kandidaturi je prvi kandidat z delom v misiji na Kosovu nastopil 5. aprila 2000. Leto kasneje, marca 2001, se mu je pridružil še drugi kandidat, pozno poleti pa še dva inštruktorja (<http://www.policija.si/si/organiziranost/uup/mirovne.html>).

Vodstvo misije je delo obeh kandidatov ocenilo kot zelo uspešno in koristno ter na Vlado RS naslovalo prošnjo za povečanje števila slovenskih policistov v misiji. Trenutno v tem delu mirovne operacije delujejo štirje slovenski policisti, ki so na začetku opravljali delo inštruktorjev in predavateljev, danes pa opravljajo tudi odgovornejše naloge. Slovenski policisti so tudi aktivno sodelovali pri nadzoru volitev, ki so bile izvedene v času njihovega mandata v misiji na Kosovu (*ibidem*).

Slovenski policisti so v rangu policijskega starešine in danes v misiji opravljajo naslednje naloge:

- prvi je vodja sekcije OVSE za kadrovanje in selekcijo kandidatov za kosovsko policijsko šolo, hkrati pa je tudi vodja kontingenta slovenskih policistov na Kosovu;
- drugi je vodja sekcije za specializirane treninge;
- tretji je vodja predavateljev za področje kriminalistične preiskovalne dejavnosti;
- četrti je vodja skupine za pripravo in ovrednotenje učnih programov policijske akademije.

Pred tem so na akademiji opravljali različne druge delovne naloge, predvsem delo inštruktorja. Napredovanje na trenutna delovna mesta so rezultat uspešnega in strokovne dela, ki so ga opravljali od začetka nastopa v misiji do danes. Vodstvo akademije in tuji policijski strokovnjaki so že večkrat izrazili zadovoljstvo nad profesionalnostjo in strokovnostjo naših policistov, kar posledično vpliva na večje zanimanje za delo naših policistov na tem področju. Dva slovenska policista s policijske akademije na Kosovu sta bila na prošnjo Sekretariata OVSE na Dunaju kot predavatelja poslana na seminar o izobraževanju in demokratizaciji azerbajdžanske policije, ki je bil decembra v Bakuju (*ibidem*).

6 IZOBRAŽEVANJE KOSOVSKIH POLICISTOV

Glavna naloga misije OMIK je ustanovitev močne, kredibilne in profesionalne policijske službe na Kosovu (KPS), ki bo po umiku mednarodne skupnosti prevzela odgovornost za zagotavljanje reda in miru v pokrajini. V ta namen je OVSE ustanovila in vodi policijsko akademijo – t. i. Kosovsko policijsko šolo (KPŠ), ki je odgovorna za osnovno policijsko izobraževanje.

Policijska akademija v Vučitrnu pomeni nov pristop v mirovnih operacijah t.i. tipa *peace-building* (za pokonfliktno izgradnjo miru). Mirovne operacije s tem dobivajo novo razsežnost, saj niso namenjene samo ohranitvi miru, temveč vzpostavitvi novih odnosov med sprtimi stranmi z njihovo aktivno udeležbo.

6.1 POGLED V ZGODOVINO MILICE NA KOSOVU

Policijske enote na Kosovu so bile v času nemirov sestavljene iz enot pokrajinskega sekretariata za notranje zadeve – PSUS, enot republiškega sekretariata za notranje zadeve – RSUS in združenega odreda milice zveznega sekretariata za notranje zadeve – ZOM¹⁷ (Start 15.9.1990). Republiški sekretariat RSUP in zvezni odred milice sta služili izključno za zaščito prebivalcev srbske in črnogorske narodnosti, njihove enote so bile nameščene po njihovih hišah. Do skrajne točke je prišlo, ko je vse funkcije nad pokrajinskim sekretariatom prevzel republiški sekretariat za notranje zadeve SR Srbije. S tem je PSUP obstajal le še formalno.

Leta 1990 je bilo na Kosovu (Vjesnik 20.7.1990) čez noč suspendiranih okoli 2.000 albanskih policistov aktivne sestave pokrajinskega SUP-a. Razlog za suspenz albanskih miličnikov je bil v neizvrševanju ukazov in zato, ker se ti miličniki niso hoteli priključiti posebnim enotam milice (Start 29.9.1990). S tem je celotni PSUP prevzel republiški sekretariat. Predsedstvo RS Srbije je prevzem celotne funkcije in delovnih nalog utemeljilo z ugotovitvijo predsedstva (Delo 12.6.1990): »da sta način organiziranja in izvajanja določenih funkcij s strani pokrajinskega SUP, še zlasti način organiziranja nekega števila pripadnikov pokrajinske milice s poskusi vzporednega dela organov za notranje zadeve v pokrajini, resno ogrozili javni red in mir na Kosovu.«

Po juniju leta 1990 so Albanci začeli ustanavljati posebne albanske enote milice (iz vrst suspendiranih miličnikov), ki naj bi jih po podatkih objavljenih v Delu z dne 12.6.1990, sestavljalo 400 oboroženih in izurjenih ljudi. Glavne naloge novoustanovljenih albanskih postaj milice, naj bi bile varovanje objektov in oseb, skrb za red na raznih prireditvah in podobno (Delo 4.6.1990).

6.2 IZOBRAŽEVANJE POLICISTOV ZA KOSOVSKO POLICIJSKO SLUŽBO

Civilna misija na Kosovu v okviru svojih nalog poskuša ustvariti civilno oblast, ta pa za izvajanje nalog nujno potrebuje tudi policiste, ki bodo zagotavljali red in varnost v pokrajini. V ta sklop nalog sodi ustanovitev policijske akademije, ki jo na Kosovu vodi OVSE in ki skrbi za izobraževanje kadra za novo policijsko službo - KPS.

---

¹⁷ V okviru zvezne brigade milice so v tem času delovali trije bataljoni, in sicer prvi za zavarovanje domačih poslopij, drugi za varnost diplomatskih stavb in tretji za posebne naloge – ta bataljon je od leta 1981 naprej deloval na Kosovu (Čelik 2002b: 52-53).

Na Kosovu velja pravilo oziroma pogoj, da morajo vsi, ki želijo delati kot policisti nujno opraviti tečaj na policijski akademiji. Vsi, ki trenutno delajo v KPS¹⁸ so opravili vsaj osnovni tečaj na KPŠ, ne glede na njihove prejšnje izkušnje s policijskim delom.

6.3 KOSOVSKA POLICIJSKA ŠOLA –KPŠ

Šola policijske službe Kosova, ki jo vodi OVSE, je locirana v kraju Vučitrn, 25 kilometrov severno od Prištine. KPŠ, v kateri so poleg mednarodnih policijskih inštruktorjev zaposleni tudi lokalni strokovnjaki, je svoja vrata odprla septembra 1999. Glede na mandat misije in resolucijo 1244 je glavna naloga OVSE novačenje, selekcija in urjenje policistov ter ustanoviti lokalno policijsko kapaciteto na Kosovu. Glavni cilj misije OMIK je ustanoviti kosovsko policijsko službo, ki bo organizirana in bo delovala v skladu s principi demokratične politike. KPS si bo prizadevala pridobiti zaupanje ljudi v njihovo delo in zakone (<http://www.osce.org/kosovo/police/>).

KPŠ spada v oddelek za policijsko izobraževanje in razvoj. Oddelek je bil ustanovljen julija 1999 pod okriljem OVSE stebra III, ki je eden od štirih stebrov misije UNMIK. Oddelek sodeluje z drugimi partnerji, ki mu med drugim nudijo finančno pomoč. Pri svojem delu je oddelek v tesni povezavi s civilno policijo ZN (CIVPOL) in s celotnim stebrom II – civilno administracijo. Oddelek je svoje delo začel s petnajstimi policisti, ki so sodelovali že v KVM. Leta 2002 je bilo na oddelku zaposlenih že več kot 450 oseb. OVSE želi s principom izobraževanja razviti demokratično usmerjeno osnovno policijsko urjenje za 5.300 lokalnih bodočih policistov do decembra 2002¹⁹. Prvih 176 policistov je diplomiralo že oktobra 1999 (Annual Report 2001).

---

¹⁸ V KPS (<http://www.kosovopolice.org/english/statistisc.html>) je trenutno zaposlenih 5.429 policistov, predstavnikov različnih etničnih skupin. Med njimi je največ – kar 84 procentov pripadnikov albanske narodnosti, na drugem mestu so pripadniki srbske narodnosti, katerih delež znaša malo manj kot 10 procentov. Zaradi multietnične sestave KPŠ, so policisti zaposleni v KPS tudi Bošnjaki (3,6 %), Turki (1,3 %) ter nekaj deset predstavnikov Goranov, Romov, Egipčanov, Črnogorcev in drugih narodnosti.

¹⁹ Do 23. septembra 2002 je diplomiralo 20 skupin kadetov, kar je skupaj že 5.209 študentov.

6.4 ZAPOSLENI NA KPŠ

Na KPŠ je poleg mednarodnega osebja zaposleno tudi nacionalno osebje. V letu 2001 je na KPŠ delovalo mednarodno osebje iz 26. držav, največ jih je bilo iz Velike Britanije (62), ZDA (59) in Francije (54). V tem letu so na šoli sodelovali štirje predstavniki iz Slovenije (Robert Bajuk, Robert Kerep, Janez Rupar in Štefan Skalar).

V letu 2001 je bilo na KPŠ zaposlenih 121 mednarodnih članov in 246 nacionalnih članov osebja. Mednarodno osebje sestavljajo predvsem visoko kvalificirani in specializirani člani misije, ki na KPŠ večino opravljajo funkcije inštruktorjev ter drugih odgovornejših in vodstvenih del. Med drugim je njihova naloga izučiti nacionalno kvalificirano osebje za delo, ki ga trenutno opravljajo sami. Končna naloga KPŠ je omogočiti in izobraziti nacionalno osebje, ki bo v prihodnosti sposobno v celoti zamenjati mednarodno osebje na vseh nivojih izobraževanja, upravljanja in vodenja šole ter pri opravljanju vseh funkcij KPS. Na drugi strani pa večina nacionalnega osebja predstavlja pomožni kader, t.j. vzdrževalci in prevajalci, nekaj med njimi pa opravlja nalogo sodnih inštruktorjev za področje Kosova. Skupno število zaposlenih na KPŠ je iz mandata v mandat različno. Proti koncu leta 2002 je bilo na šoli zaposlenih 111 izobraževalnih specialistov OVSE iz 23 različnih držav ter 244 lokalnega pomožnega osebja (http://www.osce.org/kosovo/police/kps_factsheet_eng.pdf). Leta 2000 je bilo 181 članov mednarodnega osebja prav tako iz 24 držav in 257 nacionalnih članov pod upravljanjem OVSE (Annual Report 2000: 3).

6.5 ODDELKI IN SEKCIJE KPŠ

6.5.1 SEKCIJA ZA NAČRTOVANJE IN POROČANJE

Sekcija je bila ustanovljen junija 2001 in spada pod funkcije direktorske pisarne. V tej sekciji sta zaposlena dva mednarodna člana misije in dva lokalna strokovnjaka. Poglavitne naloge sekcije za načrtovanje so:

- vodenje kratkoročnega in dolgoročnega strateškega načrtovanja oddelka;
- zagotavljanje primerne načrtovanje virov in razporejanje prioritet in politik oddelka;
- skrb za določen vnos (*input*) glavni managerski skupini, ki je potreben za učinkovito porabo virov in kvaliteten nadzor nad programi;

- povezovanje z vladnimi službami in drugimi zunanjimi organi, za zagotovitev podpore za njihovo izobraževanje.

Sekcija za načrtovanje je odgovorna za objavo tečajev, urnikov, projektov izobraževanja in ostalih informacij v zvezi s KPŠ na medmrežju, kar je omogočilo komunikacijo tako znotraj šole kot tudi zvezo z ostalimi vladnimi službami in drugimi oddelki. Sekcija zagotovi potreben proračun, ki omogoča izobraževanje za več kot 9.000 ljudi letno. Prav tako ima pomembno vlogo pri planiranju prehoda iz mednarodnega okrilja na državno vodenje šole, kar se že odraža v porastu zaposlenih lokalnih inštruktorjev na šoli (Annual Report 2001: 11).

6.5.2 SEKCIJA ZA SODELOVANJE Z JAVNOSTJO

V sekciji za sodelovanje z javnostjo so zaposleni trije člani, in sicer dva mednarodna in lokalni član misije. Naloga sekcije je premostitev mej in izobrazba javnosti glede vloge policije v demokratični družbi ter zagotoviti medsebojno sodelovanje med policisti KPS in javnostjo. Sekcija zagotavlja povratne informacije ljudi in organizacij glede njihovega sprejemanja programov in aktivnosti KPS (Annual Report 2001: 12).

Skupaj s policisti KPS, osebje obiskuje občinske voditelje in šoloobvezne otroke ter jih obvešča in poučuje o načinu izobraževanja na KPŠ. Sekcija z raznimi programi (t.i. »Cops for Kids« program – denar, s katerim policisti v določeni trgovini kupujejo razne predmete, je namenjen za nakup sredstev v revnih šolah in za oblačila otrok) nudi pomoč revnim družinam in šolam. V zadnjih 16. mesecih so zbrali več kot 65.000 evrov za pomoč šolam in revnim.

6.5.3 ODDELEK ZA POLICIJSKO IZOBRAŽEVANJE

Junija 2001 so študentje začeli z novim, bolj obsežnim 12-tedenskim osnovnim izobraževalnim tečajem. Do maja istega leta (petnajst dotedanjih tečajev) je tečaj trajal le 8 tednov. Tečaje vodijo mednarodni policijski inštruktorji, ki predavajo v angleščini. Za prevajanje v albanščino in srbsščino, ki poteka sproti, sta zadolžena dva lokalna jezikovna asistenta. Rezultat reorganizacije učnega načrta in tečajev je viden v združitvi dveh tečajev - osnovnega in nadaljevalnega – v nov oddelek za policijsko izobraževanje. Oddelek za policijsko izobraževanje je sestavljen iz 8. sekcij: splošna taktika, orožje, terensko in medslužbeno urjenje, operativna znanja, specializirano usposabljanje, prometna znanja, nadzor in upravljanje ter podpora študentom (Annual Report 2001: 13).

Skupno število zaposlenega mednarodnega osebja v letu 2001 znotraj tega oddelka je bilo 120, nacionalnega pa 119. Prehod iz mednarodnega na nacionalno osebje že poteka, saj se policisti KPS vračajo na KPŠ kot inštruktorji.

Oddelek za policijsko izobraževanje in razvoj je razdeljen na osem sekcij, glede na predmete proučevanja, in sicer:

1. SPLOŠNA TAKTIKA

Sekcija splošne taktike je največja znotraj oddelka za osnovno izobraževanje. V sekciji je zaposlenih 25 mednarodnih inštruktorjev, 4 nacionalni inštruktorji za sodno področje, 10 inštruktorjev KPS ter 25 albanskih in srbskih jezikoslovnih asistentov – prevajalcev.

Sekcija skrbi za osnovna in temeljna policijska znanja za nove policijske rekrute. Posebno pozornost posvečajo temam človekovih pravic in demokratični politiki. Glavni predmet je razdeljen na 39 tem. Junija 2001 so osnovni tečaj podaljšali na 12 tednov. Vsako generacijo (razred – *Class*) sestavlja od 200 do 300 študentov in vključuje približno 17% manjšinskega prebivalstva in 18% žensk. Vsak teden tečaja morajo študentje opraviti test, s katerim redno preverjajo njihovo znanje. Osnovni tečaj pokriva različna znanja in veščine, in sicer: patroljiranje, uporaba sile in orožja, preiskovanje kriminala, zbiranje dokaznega gradiva, kontrola prometa, obrambne taktike, prva pomoč, tehnike zasliševanja ipd.

V tej sekciji izobražujejo tudi inštruktorje za druge oddelke in skupine misije, kot so npr. osebje za volitve, carinsko osebje, kazensko osebje ter inštruktorje KPŠ (kar je prvi korak pri prehodu od mednarodne k nacionalni šoli). Danes ima vsak osnovni tečaj poleg mednarodnega tudi nacionalnega inštruktorja, ki ima enako odgovornost pri izobraževanju študentov.

Vsak inštruktor na KPŠ mora opraviti nekajdnevno delo na terenu (največkrat na policijski postaji v Vučitrnu in v Prištini), kjer dobijo informacije o praktičnih problemih, s katerimi se srečujejo policisti (CIVPOL, KPS in drugi) na terenu. Te povratne informacije se kasneje uporabijo pri razvoju novih učnih načrtov.

2. OROŽJE

V sekcija za urjenje s strelnim orožjem je zaposlenih 12 mednarodnih inštruktorjev s tega področja. Pomaga jim 18 zelo izkušenih nacionalnih prevajalcev in učečih se inštruktorjev KPS. Sekcija je razdeljena na dve ločeni izobraževalni skupini. Na splošno je izobraževalni program razdeljen na osnovni tečaj in tečaj za ponovno potrditev že obstoječih policajev KPS (t.i. *re-certification course*).

Izobraževanje študentov poteka na KPŠ in na strelišču v kraju Obilić (na lokaciji med KPŠ in Prištino). Strelišče KPŠ omogoča dve ločeni 30 metrski vadbeni vrsti in je v uporabi vsak dan. Tečaj zajema 55 ur izobraževanja o orožju, ki vključuje začetno uvajanje in spoznavanje orožja, izobraževanje o varnosti orožja, pregled smrtonosnega učinka orožja, razprave povezane s človekovimi pravicami in orožjem, upravljanje in vzdrževanje strelnega orožja. Nadgradnja tečaja se izvaja v prostoru t.i. stalnega izobraževalnega stimulatorja, ki je lociran znotraj KPŠ.

3. *TERENSKO IN MED-SLUŽBENO URJENJE*

Sekcijo za terensko in med-službeno urjenje sestavljajo vodja in njegovi trije mednarodni koordinatorji, 9 mednarodnih inštruktorjev, pomožni inštruktor KPS ter 14 prevajalcev. Sekcija se deli na dve podsekciji, ki poučujeta terensko in med-službeno delo. Tečaji so vodeni na KPŠ, pri tem pa tesno sodelujejo z inštruktorji iz UNMIK/KPS izobraževalnega centra.

Med-službeni program (*In-service program*) je bil ustanovljen za policiste KPS, ki so že opravili takratni 8-tedenski osnovni tečaj. Sestavljen je bil iz dveh dodatnih faz izobraževanja, ki je poglobljala znanje in veščine več policijskih tem. Po vsaj 6-tedenskemu delu na terenu so se ti policisti vrnili še na 5-tedenski tečaj. Tečaj so prekinili oktobra ko ga je zamenjal 12-tedenski osnovni tečaj.

Terensko izobraževanje oz. urjenje pomaga policistom KPS, da svoje na novo pridobljeno teoretično znanje preizkusijo na terenu in si tako pridobijo potrebne izkušnje.

4. *OPERATIVNA ZNANJA*

Sekcija za operativna in taktična znanja je sestavljena iz treh osnovnih enot, in sicer: obrambna enota, taktično izobraževanje in fizično urjenje. Vsaka enota ima posebno izobraževalno nalogo. Z obrambnimi tehnikami se študentje naučijo samoobrambe, nadzora množice, delovanja z lisicami in policijsko palico, tehnik aretiranja, prve pomoči in zavedanja zemeljskih min. Taktično izobraževanje jih uči varnosti in policijskih taktik, kot so npr. tveganje pri ustavljanju avtomobilov, preiskava poslopij in ostale situacije s katerimi se srečujejo policisti pri svojem delu. S telesnim urjenjem testirajo kandidate in jih učijo osnovnih telesnih prijemov.

V tej sekciji je zaposlenih 14 mednarodnih in štirje nacionalnih inštruktorjev ter 22 jezikoslovnih asistentov. Namen sekcije je z izobraževanjem policijskim rekrutom zagotoviti boljšo varnost in jih naučiti temeljev različnih policijskih taktik.

5. *SPECIALIZIRANO USPOSABLJANJE*

Sekcija za specializirano izobraževanje je osredotočena na razne specializirane preiskovalne tehnike in taktike. V sekciji delajo štirje mednarodni inštruktorji in trije prevajalci. OVSE je razvila 4-tedenski tečaj kazenske preiskave (*Criminal Investigation Course*), ki ga je 5. februarja 2001 uspešno zaključilo 20 policistov KPS. Za leto 2002 načrtujejo sedem takih tečajev. Sem spada tudi eno-tedenski tečaj vožnje za nepričakovane reakcije. Skoraj vsak teden se ustanovljajo novi tečaji za specializirano izobraževanje.

6. *PROMETNA ZNANJA*

Sekcija za promet vsebuje dve enoti – enota za vožnjo ter enota za vodenje in upravljanje prometa, kamor spada tudi raziskovanje prometnih nesreč. V sekciji je zaposlenih 23 inštruktorjev OVSE ter 21 inštruktorjev iz vrst CIVPOL.

3-tedenski tečaj upravljanja in preiskovanja prometnih nesreč se odvija čez celo leto. V to sekcijo spadata naslednja tečaja: tečaj upravljanja z vozili za nujno pomoč, ki traja en teden in osnovno izobraževalni tečaj vožnje - za tiste kadete, ki še nimajo vozniškega izpita.

7. *NADZOR / UPRAVLJANJE*

V nadzorni in upravljalni sekciji je zaposlenih šest mednarodnih članov misije, vsi z vodstvenimi izkušnjami, pomaga jim šest nacionalnih članov, ki delajo kot administrativna pomoč ali pa kot prevajalci. Naloga sekcije je zagotoviti nadzorna in upravljalna znanja policistom KPS, ki so bili izbrani in povišani na mesto bodočih voditeljev KPS. Prvega nadzornega tečaja se je udeležilo 166 policistov. KPŠ je razvila tudi višji vodstveni tečaj za pripravo kandidatov za mesto polkovnika in njihovih namestnikov v KPS. Sekcija prav tako omogoča podporo in izobraževanje drugim oblastem, kot npr. varnosti ZN, požarni varnosti ZN in uvajalnemu izobraževalnemu centru ZN, ter tudi osebju CIVPOL. V letu 2002 se od sekcije pričakuje, da bo izučila 264 narednikov, 24 poročnikov in načelnikov in 4 policistov drugih višjih činov (major).

8. *PODPORA ŠTUDENTOM*

V sekciji je zaposlen mednarodni policist in štirje nacionalni člani, ki se ukvarjajo z vprašanji, ki bi lahko vplivali na večjo zmožnost študentske učinkovitosti učenja in razvoja. Najpomembnejša skrb sekcije je blaginja študentov, zato je večina njihovega dela zaupne narave. Sekcija omogoča posvetovanje z študenti, reševanje problemov, posredovanje, podporo po končanem študiju, advokatura za študente in raziskovanje disciplinskih

postopkov. Naloga administracije vključuje tudi študentsko pripravljenost in pozornost, bolezn, nadzorovanje odsotnosti, razvitje študentske pomoči organizaciji pri večernih aktivnostih, ukvarja se s študenti, ki ne morejo zadovoljiti standardov šole in jim pomaga pri rešitvi problemov.

6.5.4 ODDELEK ZA ADMINISTRACIJO IN PODPORO

Naloga oddelka za administracijo in podporo je skrb za kvalitetno oskrbo za osebje in študente KPŠ. Oddelek je sestavljen iz šestih sekcij, in sicer:

- administracija in financiranje;
- splošna oskrba;
- informacijska tehnologija in komunikacije;
- osebje;
- varnost in prevoz;
- rekrutacija in selekcija.

Celotno osebje oddelka vsebuje 22 mednarodnih članov ter 123 nacionalnih članov misije. Oddelek je zelo dinamičen in se neprestano razvija, veliko prispeva k rekrutaciji, selekciji in transferju tako mednarodnega kot nacionalnega osebja. Skrbi za oskrbo potreb celotnega osebja šole (450 zaposlenih), za prevoze, zaloge, vzdrževanje poslopij, varnost komunikacij ter za finančne in druge oskrbovalne potrebe osebja, zato oddelek skrbi tudi za razvoj in vodenje večmilijonskega proračuna šole. Oddelek se deli na naslednje sekcije:

1. SEKCIJA ZA ADMINISTRACIJO IN FINANCE

V sekciji si prizadevajo za uspešen prehod iz mednarodnega na nacionalno profesionalno osebje in s tem za prehod na nacionalno KPS, ki bo financirana iz trdnega kosovskega proračuna. Uvedli so posebne programe za izučitev nalog in funkcij za ta mesta, za kar je bila potrebna zadostna količina virov in investicij v gradnjo kapacitet in osebja ter v razvoj za potrebe izobraževalnih aktivnosti.

2. SEKCIJA ZA SPLOŠNO OSKRBO

Sekcija omogoča celotno splošno oskrbo vseh sekcij in oddelkov na KPŠ in je sestavljena iz štirih enot, in sicer: logistika in oskrba, vzdrževanje poslopij, delovne ugodnosti in orožarna. V sekciji so zaposleni trije člani mednarodnega in 62 članov nacionalnega osebja.

Osebjje sestavljajo inženirji, električarji, vodovodarji, številni tehnični strokovnjaki in delavci ki opravljajo dela v kurilnici, pralnici, skladiščih, električnem obratu, sistemu za oskrbo z vodo, skrbijo za čiščenje prostorov in orožarno.

3. SEKCIJA ZA OSEBJJE

Ta sekcija osebjju preskrbi celoten spekter uslug, vključno z medicinskimi uslugami. Odgovorna je za vse aktivnosti v zvezi z upravljanjem in deluje po pravilih in predpisih OVSE, ki so namenjeni osebjju. Sekcija izvaja aktivnosti povezane s problemi in vprašanji osebjja, vključno z razvojem in izvedbo političnih smernic ter vzpostavitvijo standardov delovnih procedur in upravljanjem. Sekcija za osebjje potrди zahteve glede števila mednarodnega in nacionalnega osebjja ter načrtuje in pri tem sodeluje s sekretariatom OVSE in glavnim štabom misije OMIK. Sekcija ima nadzor nad registrom osebjja in njihovimi osebnimi dosjeji (Annual Report 2001: 26).

4. SEKCIJA ZA PREVOZ IN VARNOST

Sekcija je odgovorna za varnost osebjja in študentov. V ta namen je zaposlenih 27 varnostnikov, med katerim so štiri vodje izmene in višji varnostni častnik. Naloga varnosti je dnevno pregledovanje vozil in zagotavljanje vstopa le pooblaščenemu osebjju. V primeru kršitve predpisov, mora sekcija narediti začetno poročilo in obvestiti primerno oblast o dogodku. V primeru potrebe po nujni pomoči, so vsi varnostniki izurjeni za izvajanje prve pomoči. Celotno varnostno osebjje je izurjeno za izvajanje patrolj, obrambnih taktik in vožnje. Sekcija je odgovorna za varnost vseh dvanajstih poslopij na ozemlju KPŠ, ki v celoti meri 5,7 hektarjev (*ibidem*: 27).

V sekcija za prevoz je zaposlenih sedem dežurnih voznikov, uslužbenec odgovoren za podporo hitrega prevoza in mednarodni član misije. Vozniki omogočajo dnevni prevoz osebjju in študentom, za kar so na voljo avtobusi, ki vozijo v in iz šolskega zemljišča na različne lokacije Kosova.

5. REKRUTACIJA IN SELEKCIJA

Pri selekciji in rekrutaciji novih kandidatov oddelek sodeluje s policijo UNMIK. Pri kandidatih najprej preverijo njihov izvor in nato izberejo najbolj primerne in najbolj kvalificirane. Upravitelji si prizadevajo, da bi kadeti KPŠ predstavljali čimbolj različno etnično, spolno, starostno in geografsko sliko Kosova. Proces sprejemanja kandidatov med drugim vsebuje: ocenjevanje telesnih spretnosti, opravljanje pisnih testov, osebni intervjuji,

zdravstvena in psihična ocenjevanja ter tudi poizvedovanje o njihovi preteklosti in izvoru. Poleg teh pogojev, morajo biti kandidati državljani Kosova, stari med 21 in 55 let in imeti srednjo izobrazbo (Annual Report 2000: 6).

V ta oddelek spada tudi *postopek izbiranja kandidatov* za KPŠ. Postopek je naslednji: vsi kandidati se morajo prijaviti do določenega datuma (v letu 2001 se je do prvega tedna v septembru prijavilo 46.000 oseb, od tega so jih takoj zavrnilo 26.000). Predpogoj za sprejem na KPŠ je končana srednja izobrazbena stopnja. Vse prijavljene povabijo na opravljanje testa za ugotavljanje fizične spretnosti, ki se odvijajo v posameznih regijah. Tedensko testirajo od 300 do 400 kandidatov, le v Prištini je to število mnogo večje – od 900 do 1.200 kandidatov tedensko. S fizičnim testi testirajo kandidatovo vzdržljivost in odpornost, zato fizični test med drugim vsebuje: tek, počepe, sklece in druge vaje s katerimi izmerijo moč. Te teste uspešno opravita dve tretjini kandidatov, ki nato lahko opravljata pisni test. V pisnem testu preverjajo znanja iz matematike, slovnice, pravopisa in logičnega razmišljanja. Temu testu nato sledijo še ustni intervju, zdravstveni in psihološki test. Pred vstopom na KPŠ se za vsakega kandidata opravi še t.i. »*background investigation*« (preverjanje kandidatovega izvora in preteklosti). Vse kandidate predhodno obvestijo o testiranjih in jim omogočijo prevoze na testiranja in kasneje na KPŠ, kjer začnejo z osnovnim izobraževalnim programom (*ibidem*: 28).

6. SEKCIJA ZA KOMUNIKACIJE IN INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO

Sekcija za komunikacije in tehnologijo je odgovorna za vzdrževanje in podporo šolskemu lokalnemu omrežju, računalnikom in vsej drugi podobni opremi. V ta namen so poleg mednarodnega člana misije zaposleni še trije lokalni člani. Ekipa skrbi za povezavo KPŠ z glavnim štabom misije OMIK v Prištini in omogoča dostop do interneta in drugih povezav (do približno 115 delavnih postaj). Na KPŠ je na voljo več računalnikov, laptopov in projektorjev za različne predstavitve za potrebe izobraževanja, digitalne kamere in druga bogata tehnologija. KPŠ je pri svojih dnevniških aktivnostih odvisna od polne funkcionalnosti računalniške opreme, ki predstavlja pomemben del njenega izobraževanja. Pomemben del sekcije predstavlja tudi neprekinjena pomoč vsem uporabnikom sistema pri reševanju kakršnih koli problemov (Annual report 2001: 31).

6.5.5 ODDELEK ZA PODPORO IZOBRAŽEVANJU

Oddelek je bil ustanovljen v letu 2000 kot t.i. oddelek za načrtovanje in razvoj, ki naj bi KPŠ pomagal pri planiranju in razvoju učnega načrta ter ocenjevalnih zahtevah. Sekcija za podporo in ocenjevanje učnega načrta je kombinacija dveh sekcij, in sicer sekcije za razvoj in ocenjevanje učnega načrta in sekcije za ocenjevanje. Kombinacija teh dveh sekcij naj bi pripomogla k bolj učinkovitemu načrtovanju, razvoju, izvedbi in ocenjevanju izobraževalnih tečajev. V sekciji je zaposlenih šest mednarodnih in sedem nacionalnih članov osebja. Odgovorna je za izgradnjo in omogočanje takšnih izobraževalnih tečajev, ki bodo zadovoljile potrebe KPS. Naloga sekcije je tudi objektivno pregledovati in ocenjevati vse faze izobraževanja na KPŠ in s tem zagotoviti učinkovito in uspešno izobraževanje. Rezultat prizadevanj sekcije je bil nov, podaljšan 12-tedenski osnovni izobraževalni program.

V oddelek za podporo izobraževanja spadata tudi sekcija za razvoj osebja ter sekcija, ki skrbi za registracijo študentov. Sekcijo za razvoj osebja sestavlja skupina petih mednarodnih in štirih nacionalnih članov osebja, vzgojitelja KPS in lokalnega vzgojitelja. Glavni cilj sekcije je na eni strani vzgojiti in izboljšati kvaliteto in profesionalnost vzgojiteljev KPŠ in terenskih vzgojiteljev CIVPOL, na drugi pa priskrbeti za potrebno število nacionalnega osebja, ki bo zamenjalo mednarodne vzgojitelje. Sekcija je začela delovati oktobra 2000 in je v letu 2001 izurila 2.333 študentov, med njimi osebje KPŠ, policiste in rekrute KPS, osebje CIVPOL, osebje OVSE, mejno policijo, kazensko osebje in druge člane misije. Tečaji ponavadi trajajo le nekaj dni in pokrivajo različna področja in znanja, ki so potrebna za bodoče inštruktorje. Taki tečaji so naslednji: 2-dnevni tečaja za izučitev inštruktorjev, 3-dnevni tečaj izobraževanja o neverbalni komunikaciji, 3-dnevni uvajalni tečaj za inštruktorje, 5-dnevni razvojni tečaj, 5-dnevni tečaj za vodje in izgradnjo skupin, 10-dnevni tečaj za izobraževanje terenskih uslužbencev, 12-dnevni intenzivni razvojni tečaj za inštruktorje, tečaj začetne angleščine za rekrute KPS in nacionalno osebje, ki traja sedem tednov, 10-dnevni tečaj o človekovih pravicah, 3-dnevni tečaj za potrebe kosovskega sodnega inštituta, 4-tedenski nadaljevalni tečaj angleščine (*ibidem*: 32-33).

V sekciji za register študentov je zaposlena skupina šestih mednarodnih in štirih nacionalnih članov osebja ter dva mednarodna policista. Vloga sekcije je vodenje natančnih podatkov o poteku šolanja in osebnih podatkov za vsakega posameznika med izobraževanjem na KPŠ. Sekcija analizira in primerja informacije in podatke vsakega programa in svetuje drugim sekcijam kako izboljšati njihovo delo.

6.6 SESTAVA KADETOV NA KPŠ

Akademija v Vučitrnu si prizadeva predstavljati celotno populacijo Kosova, zato je sestava njenih kadetov zelo pestra, kar je v sklopu z demokratično usmerjenostjo misije. Za KPŠ je v prvi vrsti značilna multietnična sestava tako kadetov, kot tudi inštruktorjev in preostalega kadra na šoli. Največ je pripadnikov albanske narodnosti, kar je odraz celotne populacije Kosova. Sledijo jim predstavniki srbske in črnogorske narodnosti, na šoli pa se izobražujejo tudi ostale narodnosti, ki živijo na Kosovu.

Po podatkih glede spolne sestave, ženske predstavljajo kar 16 odstotno populacijo kadetov na KPŠ. Prav tako pestra je tudi starostna sestava kadetov. Dobra polovica vseh študentov na KPŠ je starih od 20 do 30 let. Sledi jim skupina kadetov starih od 30 do 40 let, ki skupno znaša malo manj kot 30 odstotkov študentske populacije na šoli. Iz podatkov o izobrazbeni sestavi je razvidno, da ima največ kadetov zaključeno štiriletno srednjo šolo (75 odstotkov), zanemarljivo pa tudi ni število kandidatov z visoko in univerzitetno izobrazbo (23 odstotkov).

Do konca leta 2002, ko sta z izobraževanjem zaključila 21. in 22. razred kadetov, je na KPŠ diplomiralo 5.599 študentov iz različnih delov Kosova. Največ študentov prihaja iz območja Prištine, in sicer približno 25 odstotkov, občine Pec (10%), Vučitrna, Urosevaca, Kosovske Mitrovice, kosovske Kamenice, Suve Rjeke (iz vseh občin po približno 5%) in iz drugih manjših krajev (Annual Report 2000: 7).

Med izobraževanjem OVSE študentom priskrbi potrebno izobraževalno opremo in uniforme. Ko zaključijo z osnovnim izobraževalnim tečajem in preden začnejo s terenskim izobraževanjem, jih opremijo s službenimi uniformami, ki jih je prispevala danska vlada in so sestavljene iz svetlo modre srajce, mornarsko modrih hlač in suknjiča z belimi odbojnimi pasovi ter modro kapo. Na uniformi je na rokavu znak KPS, napisan v angleščini.

Na KPŠ se je v letu 2001 izobraževalo 15.543 študentov, ki so obiskovali različne programe izobraževanja in izpopolnjevanja. Največ študentov se je izobraževalo na terenskih in med-službenih tečajih (35% - 5.908 študentov), sledijo jim specializirani in nadaljevalni tečaji, ki se jih je udeleževalo 3.833 študentov – 22% (med katere npr. spada tečaj kriminalistične preiskave). Osnovni izobraževalni tečaj je obiskovalo 1.541 študentov (11%), prometne tečaje pa 1.055 študentov (6%). Zelo veliko študentov (2.040 – 12%) se je izobraževalo za potrebe razvoja osebja - tečaji za izučitev inštruktorjev, izgradnjo in vodenje skupin ipd. 550 študentov je obiskovalo tečaje za potrebe vladne službe (med katere spadajo požarni, varnostni idr. tečaji). Na nadzorni in upraviteljski tečaj, ki je namenjen izobraževanju vodstvenega kadra, je hodilo 282 študentov (2%). Na KPŠ pa so v letu 2001 potekali tudi

razni drugi programi, ki so posredno povezani s policijsko dejavnostjo in demokratičnimi načeli šole. Tečaji, ki jih je obiskovalo 1.875 oseb (11%), pokrivajo različna področja, in sicer od izobraževanja OVSE strokovnjakov za reševanje konfliktov, pomirjanja in posredovanja, do tečajev povezanih z volitvami, svetovanja glede človekovih pravic, zavedanja min, izobraževanje za kosovske sodne institucije ipd (Annual Report 2001: 38).

6.7 PROGRAMSKE SMERNICE IN PRIORITETE OVSE ZA LETO 2003

OVSE je 6. januarja 2003 objavila prednostne naloge misije za leto 2003. Poročilo se nanaša na posamezne oddelke misije, vendar bomo tu pregledali le prioritete, ki se nanašajo na oddelek za policijsko izobraževanje in razvoj.

Misija OMIK bo v letu 2003 nadaljevala svojo vlogo pri izgradnji institucij in pomoči prebivalcem Kosova pri prevzemu vse večjih odgovornosti glede institucij javnega življenja. Med drugim bo zagotavljala, da bodo te odgovornosti izvajane v skladu z človekovimi pravicami in pravicami manjšin. Veliko pozornosti bo posvečala nadaljnjemu razvoju kapacitet in sposobnosti izvoljenih javnih uslužbencev ter vključenosti vseh državljanov v javno življenje. Vzdrževala bo glavne cilje mandata glede pluralistične, multietnične in demokratične družbe, v kateri imajo vsi prebivalci voljo in možnost za uveljavljanje lastnih legitimnih interesov preko normalnih demokratičnih kanalov. V vseh njenih institucijah se bo nadaljeval prehod na vseh področjih na prebivalce Kosova.

Na področju policijskega izobraževanja in razvoja bodo primerjali in dopolnjevali razvoj policije UNMIK in razvojne strategije KPS. V ta namen bodo http://www.osce.org/kosovo/documents/factseet/general/omik_priorities_for_2003_pdf:

- nadaljevali z osnovnim policijskim izobraževanjem do decembra 2003 – takrat naj bi diplomiralo že 6.200 policijskih kadetov. Na KPŠ bodo pospešeno nadaljevali s specializiranim in nadaljevalnim izobraževanjem, razvojem in izobraževanjem progresivnega managementa ter izgradnjo lokalnih kapacitet za prevzem tehničnih in vodilnih vlog za profesionalno policijsko izobraževanje;
- razvili tehnične zmožnosti in sposobnosti lokalnega osebja za KPŠ - nadaljevali bodo z dopolnjevanjem lokalnih specialistov in specialistov KPS v strukturo osebja na KPŠ, merili vtis, kvaliteto in predanost KPS različnemu etničnemu, spolnemu, profesionalnemu delovanju ter povečali notranjo kvaliteto kontrolnim mehanizmom;

- gradili zavest in podporo za pravno in sodno uveljavljanje iniciativ znotraj začasnih institucij in drugih stebrov misije UNMIK (pripomogli k načrtovanju in izvedbi pobud, ki bodo usmerjene proti rasnemu nasilju, organiziranemu kriminalu in nasilju zoper človekove pravice).

6.8 IZKUŠNJE SLOVENSКИH POLICISTOV V MISIJI OMIK

V nadaljevanju bom na kratko povzela izkušnje in osebno mnenje slovenskega policista, ki trenutno dela v misiji OMIK na KPŠ. Z gospodom Davorinom Bratušem sem opravila intervju o njegovih izkušnjah in mnenju predvsem glede odnosov na šoli in na Kosovu ter o ocenah dela na akademiji.

Intervju z gospodom Davorinom Bratušem sem opravila v Kropi, dne 11. julija 2003. G. Bratuš je zaposlen pri Slovenski policiji, kjer opravlja delo Vodje sektorja za obrambne in policijske specialnosti in je odšel v misijo predvsem zaradi novih delovnih izkušenj, novih izzivov ter zanimanja za tovrstno področje dela. Z delom v misiji OMIK je začel novembra 2002, kjer je najprej opravljal delo inštruktorja za splošne policijske naloge. Kasneje je napredoval in je sedaj vodja za specializirano in dodatno usposabljanje, kar je najvišji rang, ki ga je v katerikoli misiji zasedel slovenski policist. Poleg teh nalog vzporedno opravlja tudi naloge kot vodja kontingenta slovenskih policistov. V sklopu te naloge je odgovoren in skrbi za vse slovenske policiste v misiji na Kosovu, tako za tiste v misiji ZN (UNMIK), kot za tiste v misiji OVSE (OMIK). Sem spada predvsem materialna oskrba (podaljšava vozniških izpitov in drugih dokumentov), skrb za obnašanje naših policistov in dajanje priporočil ter ocen za prošnje pri podaljšanju mandata za posamezne policiste.

Izmed podatkov, ki sem jih pridobila na podlagi tega intervjuja, bi izpostavila predvsem nekaj ključnih točk, med katerimi se mi zdijo najpomembnejše naslednje:

1. ODNOSI DO SLOVENCEV

Kot pravi G. Bratuš se na pripravah v Sloveniji odraža ravno nasprotna slika teh odnosov kot se je kasneje izkazalo v misiji. V Sloveniji namreč prevladuje mnenje in praksa, da se v misiji ni dobro kazati in predstavljati kot Slovenec (govoriti slovensko, nošenje označb itd.), vendar se je izkazalo, da imajo ravno Slovenci na Kosovu in pri domačinih prednost pred ostalimi narodnostmi. So zelo dobro sprejeti in nikjer nimajo zaradi tega problemov. Ravno nasprotno, zato se tudi v civilu radi pokažejo kot predstavniki Slovenije (z nošenjem kap s

slovenskimi oznakami). Zanimivo je, da v misiji niso pomembna imena posameznikov – pomembno je iz katere države prihajaš. Vedno ko se govori o delu, ki ga kdo opravlja, je poudarek na državi člana misije. Kot pravi g. Bratuš: »to je naredil slovenski policist« ali »ta je iz Slovenije – potem ne bo nobenega problema« itd. Kot razlog navaja visoko izobražen in zelo sposoben ter iznajdljiv kader, ki ga Slovenija pošilja v misijo. Svojo misel je zaključil: »Slovinci so večinoma tako po stroki kot po zagrizenosti daleč pred vsemi«.

2. ODNOSI NA AKADEMIJI

Uradni jezik na akademiji je angleščina in zato vsa komunikacija v šolskem času poteka v angleščini (enake pravice za vse). Seveda so s tem povezane tudi nekatere slabosti, pri čemer je g. Bratuš izpostavil, da bi bil pouk veliko bolj produktiven in predavanja kvalitetnejša, če bi izobraževanje potekalo ločeno glede na nacionalnost (kar pa na žalost ni v skladu z načeli misije in akademije), saj se veliko časa izgubi s sprotnim prevajanjem, najprej v srbsčino in nato v albanščino (ali obratno). Medsebojne komunikacije med različnimi narodnostmi tako rekoč ni. Seveda se med uro razvije tudi zanimiva debata, a večinoma se takšna diskusija odvija le na eni strani (bodisi srbski, bodisi albanski). V prostem času pa je g. Bratuš odnos med Srbi in Albanci označil z izrazom »prikrita napetost«, ki se navzven kaže kot da se ni nič zgodilo. Medetnične komunikacije v prostem času ni, zato je g. Bratuš upravičeno zaskrbljen z vprašanjem - kaj se bo zgodilo, ko se bo mednarodna skupnost umaknila?

3. O PROGRAMU IZOBRAŽEVANJA IN DELU NA ŠOLI

Najprej nekaj besed o organizaciji dela na šoli: v razredu sta po dva inštruktorja – mednarodni, ki ima funkcijo razrednika, ter dva nacionalna (srbski in albanski), ki imata funkcijo asistentov. Velik problem pri nacionalnih inštruktorjih so njihove izkušnje s policijskim delom, ki jih praktično nimajo, ali pa so te premajhne. G. Bratuš opozarja na nizko kvaliteto usposabljanja, saj: »nekdo, ki nima policijskih izkušenj in nekdo, ki je opravil le 6 mesečno delo na terenu, ne naredi nič drugega, kot da prebere že v naprej pripravljeno predavanje – od pike do vejice in od tega kadeti ne morejo odnesti prav veliko.« In v tem je ogromna prednost internacionalnih inštruktorjev, ki lahko izhajajo iz lastnih primerov.

4. ŠTUDENTJE IN NJIHOV ODNOS TER DELO NA TERENU

Sestava študentov na šoli je zelo pestra, zato je tudi njihov odnos do izobraževanja zelo različen. Na šoli se izobražujejo tako tisti, ki so že več let delali v policiji, kot tisti, ki pridejo na šolo predvsem zaradi zaposlitve. Na Kosovu je skoraj nemogoče dobiti službo in se zato

odločijo za policijsko izobraževanje in ravno taki ne kažejo veliko zanimanja. Zanimivo je tudi, kot pravi Bratuš, da so srbski študentje zelo zainteresirani, pa tudi nihče od teh namreč ni padel na tečaju. Večina teh je že prej opravljala delo policistov in imajo zato več izkušenj. Albanski študentje imajo več problemov, vendar se potem inštruktorji toliko bolj potrudijo in jim dajo dodatne možnosti ipd. Po opravljenem trimesečnem tečaju, študente razporedijo po postajah – dobijo tudi svoje orožje. Mnenje g. Bratuša tudi tu ni preveč naklonjeno temu, saj pravi, da: »po treh mesecih ne moreš narediti policista – seveda pridobijo določena teoretična znanja, vendar je to daleč od tega kar zares potrebujejo.« Večinoma jih porazdelijo glede na narodnost, tako da npr. albanski policisti delajo na postajah v območjih, kjer je večinsko prebivalstvo Albansko. Na postajah opravljajo predvsem osnovne policijske naloge – predvsem v prometu. Vedno delajo v mešanih patruljah, kjer imajo glavno odgovornost mednarodni predstavniki iz vrst UNMIK CIVPOL-a.

5. SPLOŠNA SLIKA POLICISTOV

Na Kosovu je ogromno policistov, tako mednarodnih kot tudi nacionalnih. Po podatkih, ki jih ima g. Bratuš, naj bi jih bilo okoli 16.000, kar je trikrat več kot v Sloveniji. Poleg teh, pa je še ogromno varnostnikov oz. ljudi, ki varujejo javne stavbe in objekte in ki se bodo v prihodnosti tudi izobraževali na KPŠ (okoli 4.000). Ljudje so do policistov zelo indiferentni, Slovence še nekako opazijo, jih pozdravijo, drugi jih sploh ne zanimajo in jih ne opazijo. G. Bratuš pravi: »policistov je ogromno, srečaš jih na vsakem koraku, ko se pelješ po cesti vidiš na en civilni avto vsaj enega vojaškega, enega policijskega, veliko mirovnih avtomobilov, pa od kosovske policije ter od vrste drugih nevladnih organizacij.« Problem je tudi obnašanje kosovskih policistov. Enostavno se ne znajo obnašati v uniformi, nimajo nobene olike in pravil vedenja. Pojavljajo se tudi razni praktični primeri, ko v določenih situacijah ne znajo ravnati. Eden izmed problemov, ki ga je g. Bratuš izpostavil, je tudi vprašanje voznških izpitov. Pravi, da od vseh domačih policistov (okrog 6.000) jih 2.000 voznškega izpita nima, pri ostalih pa je način, kako so ga pridobili zelo vprašljiv. Drugače pa je v pokrajini ogromno pametnih, izobraženih ljudi, a na žalost brez pravih izkušenj, ki jih potrebujejo ljudje na vodilnih položajih, zato je njegov odgovor na vprašanje – Kdaj se bo mednarodna skupnost umaknila – pričakovan: »realno težko rečem ali se bo to zgodilo čez eno leto, ali čez deset let, ali pa nikoli. Jaz sem bolj za nikoli.«

7 ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

V diplomskem delu sem raziskovala sodelovanje slovenskih policistov pri izobraževanju kosovskih policistov na tamkajšnji policijski akademiji v Vučitrnu. Šolo kosovske policijske službe je v okviru svojega mandata in mirovne misije OMIK ustanovila Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi leta 1999. Predmet in temeljno izhodišče diplomskega dela je izobraževanje na kosovski policijski šoli, pri čemer sodelujejo tudi slovenski policisti, ki so se misiji OMIK pridružili že aprila leta 2000.

Za sodobne kompleksne mirovne operacije je značilno, da predpostavljajo sodelovanje vrste različnih dejavnikov za doseganje postavljenega mandata misije. Saj le-te že v svojem izhodišču predvidevajo različne dejavnosti: od vzpostavitve miru, vzdrževanja javnega reda in miru, do rekonstrukcije ali vzpostavitve različnih oblik javnega delovanja civilne družbe in politične države na območju mirovne operacije. Poleg vojske in civilne policije v mirovnih operacijah sodelujejo tudi posamezniki in organi različnih mednarodnih organizacij ter vrsta nevladnih organizacij, v zadnjem času pa se vanje vse bolj aktivno vključuje tudi lokalno prebivalstvo. Vključevanje organizacijsko in interesno zelo različnih akterjev pa povzroča posebne težave na področju organiziranja, usklajevanja aktivnosti ter zavarovanja posameznih sodelujočih akterjev, zato je bistvenega pomena čimprejšnja optimalna delitev dela in uskladitev vseh mednarodnih organizacij pri izvajanju dejavnosti preprečevanja in razreševanja mednarodnih konfliktov.

V uvodnih razmišljanjih sem izhajala iz predpostavk o pomembnosti in potrebi medorganizacijskega sodelovanja pri reševanju sodobnih konfliktov ter pri vzpostavitvi normalnih in predvsem demokratičnih odnosov na vseh področjih življenja na Kosovu. Omenjeni medorganizacijski sodelovalni procesi so nedvomno pripomogli k zaustavitvi sovražnosti in vzpostavitvi protektorata na Kosovu, ki zagotavlja varnost prebivalcem in prispeva k izgradnji novih, na demokratičnih načelih temelječih institucij.

Danes so mirovne operacije razumljene kot hkratne politične, vojaške, policijske, humanitarne in administrativne aktivnosti, ki morajo biti medsebojno usklajene. Prednosti in nujnosti sodelovanja OZN z mednarodnimi, regionalnimi in tudi nevladnimi organizacijami je veliko, in sicer od posvetovanja, diplomatske in operativne podpore, do vključno z vzpostavitvijo mandata misije. Saj je ravno VS z resolucijo številka 1244 pooblastil Generalnega sekretarja, da s pomočjo relevantnih mednarodnih organizacij ustanovi misijo

UNMIK, v kateri pa kot integralni del, ki je odgovoren za izgradnjo institucij, sodeluje OVSE. *Tako lahko potrdim prvo hipotezo, da je za uspešnost vsake mirovne misije ključnega pomena medsebojno usklajeno sodelovanje vseh vrst in tipov organizacij (bodisi mednarodnih bodisi nacionalnih).* Zgoraj navedeni podatki potrjujejo mojo domnevo, da mirovne misije le s sistematično zastavljenim spektrom nalog posameznih organizacij, ki v svojem področju dela pokrivajo tako javno in politično kot tudi zasebno življenje vseh prebivalcev prizadetega območja, pripomorejo k obnovi demokratičnih principov in medsebojnemu spoštovanju prebivalcev.

Vse zgoraj naštetu velja tudi za misijo OMIK. V mirovni misiji na Kosovu OVSE pri načrtovanju in izvedbi nalog sodeluje tako z medvladnimi kot tudi z nevladnimi organizacijami na njihovih področjih dela. Za OVSE misija OMIK predstavlja nov korak v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami, saj je prvič integralni del misije, ki jo vodijo ZN. OVSE je v okviru misije UNMIK prevzela vodenje in financiranje izgradnje institucij, pri tem pa sodeluje z vsemi stebri misije UNMIK (ZN, UNHCR, UNHCHR, EU, zvezo NATO, Svetom Evrope) in drugimi večjimi partnerji (z UNMIK CIVPOL npr. sodeluje pri vzpostavitvi nove policijske sile na Kosovu).

Misijo OMIK je 1. julija 1999 na 237. zboru ustanovil Stalni svet OVSE s sklepom številka 305. Pravna podlaga za delovanje misije OVSE je resolucija Varnostnega Sveta ZN št. 1244. Glavni cilj OVSE in njegove misije OMIK je omogočiti demokratični razvoj na Kosovu. Pri tem je vitalnega pomena izgradnja institucij javnega življenja in pomoč prebivalcem Kosova pri prevzemu odgovornosti za nanovo ustanovljenih institucij javnega življenja.

Najpomembnejši izziv OVSE in celotne mednarodne skupnosti je bil in še vedno ostaja ustanovitev verodostojne ter demokratično odgovorne kosovske policijske službe, ki bo organizirana in bo delovala v skladu s principi demokratične politike. Glavna naloga misije OMIK je ustanovitev močne, kredibilne in profesionalne policijske službe na Kosovu (KPS), ki bo po umiku mednarodne skupnosti prevzela odgovornost za zagotavljanje javnega reda in miru v pokrajini. V ta namen je OVSE ustanovila in vodi policijsko akademijo – t. i. Kosovsko policijsko šolo (KPŠ), ki je odgovorna za osnovno policijsko izobraževanje. V tem okvirju so glavne naloge OVSE novačenje, selekcija in urjenje policistov ter ustanovitev lokalne policijske kapacitete na Kosovu.

Policijska akademija v Vučitrnu pomeni nov pristop v mirovnih operacijah t.i. tipa *peace-building* (za pokonfliktno izgradnjo miru). Mirovne operacije s tem dobivajo novo razsežnost, saj niso namenjene samo ohranitvi miru, temveč vzpostavitvi novih odnosov med sprtimi stranmi z njihovo aktivno udeležbo.

Ustanovitev policijske akademije, ki skrbi za izobraževanje kadra za novo policijsko službo, sodi na področje civilne oblasti, ki za izvajanje nalog nujno potrebuje policiste, ki bodo zagotavljali red in varnost v pokrajini. Izobraževanje na kosovski policijski akademije je predpogoj za delo na kosovski policiji, saj morajo vsi bodoči policisti, ne glede na njihove delovne izkušnje, opraviti osnovni izobraževalni tečaj na šoli. OVSE želi s principom izobraževanja razviti demokratično usmerjeno osnovno policijsko urjenje za več tisoč lokalnih policistov (do konca leta 2002 je na KPŠ diplomiralo več kot 5.500 študentov iz različnih delov Kosova). Pri čemer je glavni poudarek na heterogeni sestavi policijskih kadetov (16% vseh zaposlenih na KPS je žensk, 18% pa manjšinskega prebivalstva), ki je eden od predpogojev za razvoj uravnotežene, nepristranske in demokratične policijske sile. Na KPŠ je poleg mednarodnega osebja zaposleno tudi nacionalno osebje, katerih prve naloge so bile pomožne narave (prevajalci, asistenti, vzdrževalno osebje), danes pa nekateri že opravljajo delo inštruktorjev.

V letu 2003 bo OVSE nadaljevala z osnovnim policijskim izobraževanjem. Na KPŠ bodo pospešeno nadaljevali s specializiranim izobraževanjem in z razvojem progresivnega managementa ter izgradnjo lokalnih kapacitet za prevzem tehničnih in vodilnih vlog za profesionalno policijsko izobraževanje. Končni cilj OVSE in njene misije je prehod vseh institucij javnega življenja v roke prebivalcev Kosova. Seveda je OVSE naredila velik korak k bolj pluralistični, multietnični in demokratični družbi na Kosovu, vendar je prehod vseh vodstvenih in organizacijskih nalog na lokalno prebivalstvo še daleč in v veliki meri odvisen prav od prebivalcev Kosova. Mir na Kosovu bo mogoč le z minimalnim soglasjem o skupnem življenju tistih, ki se pravzaprav sovražijo, a so obsojeni na skupno življenje na istem prostoru. Zato je končni namen in uspeh misije odvisen predvsem od medsebojnih odnosov prebivalstva, ki živi na tem območju. *Na osnovi tega pa lahko potrdim tudi drugo hipotezo, da izobraževanje policistov na kosovski policijski šoli lahko prispeva k bolj demokratični in s tem verodostojni in nepristranski sliki na novoustanovljene kosovske policijske službe le v primeru, če bodo vsi prebivalci Kosova to institucijo sprejeli kot tako.*

Na Kosovu je bila za ustavitev vojaških spopadov in predvsem etničnega čiščenja, ki so ga izvajale oborožene sile Miloševićevega režima, potrebna vojaška akcija Nata. Čeprav trenutno na ozemlju Kosova ni izbruhov množičnega nasilja, je dolgoročnost miru v pokrajini še vedno vprašljiva, saj je ta v veliki meri posledica mednarodne navzočnosti. Kosovo je del mednarodnega formalnega ozemlja, saj je pod neposrednim nadzorom mednarodne skupnosti. V zadnjih letih je sicer prišlo do številnih pozitivnih sprememb in s tem do izboljšanja odnosov znotraj države, vendar bo dediščina več desetletij trajajočih sovražnosti med narodom še precej časa predstavljala zavoro demokratičnemu razvoju.

Pričakovanja, da bi se po letih ali celo desetletjih trpljenja Albancev, na to pa srbskega terorja in vojne, že sedaj lahko zgradili temelji demokratične družbe, so v kosovskih okoliščinah vsekakor pretirana. Vprašanje ostanka mednarodne skupnosti, oblikovanja lokalnih organov oblasti, izvajanja volitev (s prisotnostjo in nadzorom mednarodne skupnosti), kratkoročno gledano pomenijo rešitev kosovskega vprašanja. Kljub temu pa bodo dileme o tem, ali naj Kosovo ostane del Jugoslavije ali naj se ustanovi neodvisna država Kosovo, še dolgo predmet razprav mednarodne skupnosti in vseh prebivalcev Kosova.

KAZALO SHEM, TABEL, SLIK IN GRAFIKONOV

Shema 1: Glavne sestavine misije UNMIK	23
Shema 2: Organizacijski načrt KPŠ za leto 2001	598
Tabela 1: Sodelovanje slovenske policije v operacijah za podporo miru	15
Slika 1: Misije OVSE na območju Balkana	60
Slika 2: Zemljevid Kosova z lokacijo Vučitrna - sedeža KPŠ	61
Grafikon 1: Etnična sestava KPS	577
Grafikon 2: Spolna sestava posameznih izobraževalnih razredov na KPŠ	577
Grafikon 3: Starostna sestava študentov na KPŠ	577
Grafikon 4: Izobrazbena sestava KPŠ	588
Grafikon 5: Izobraževanje na KPŠ glede na posamezne programe v letu 2001	588

LITERATURA

KNJIGE IN ČLANKI:

- ČELIK, Pavle (1991): Policaji: orožniki, miličniki, policisti. Ljubljana: Delo – Tiskarna.
- ČELIK, Pavle (2002a): Posebne policijske enote. Ljubljana: samozaložba.
- ČELIK, Pavle (2002b): Posebna policijska enota. V: *Revija ministrstva za notranje zadeve RS* št. 1.
- GARB, Maja (2002): Pričakovanja slovenskih policistov glede mirovnih misij. V: Pagon, M. (ur.), *Dnevi varstvoslovja*, 3. del. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- GIZOLD, Anton (1999): *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- JELUŠIČ, Ljubica (2002): Veliko izkušenj za veliko poslušalcev? Slovenski policisti po vrnitvi z mirovnih misij. V: Pagon, M. (ur.), *Dnevi varstvoslovja*, 3. del. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- JEŽ, Boris (1994): *Yu, nikoli več?* Ljubljana: Odmevi časa.
- KONOBEJ, (2002): Zgodovina civilne policije v mednarodnih mirovnih operacijah OZN. V: Pagon, M. (ur.), *Dnevi varstvoslovja*, 3. del. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- MEIER, Viktor (1996): *Zakaj je razpadla Jugoslavija*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- OMIK Department of Police Education and Development (2002): *Kosovo Police Service School Annual Report 2001*.
- OMIK Department of Police Education and Development (2001): *Kosovo Police Service School Annual Report 2000*.
- OSCE Mission in Kosovo (1999): *Essential Texts*.
- PREZELJ, Iztok (2001): Nujnost medorganizacijskega sodelovanja pri zagotavljanju nacionalne in mednarodne varnosti. V: Pagon, M. (ur.), *Dnevi varstvoslovja*, 2. del. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola; 809-818.
- SLATENŠEK, Boštjan (2002): *Kosovske stopinje*. Ljubljana: Študentska založba.

- United Nations Department of Peacekeeping Operations (1995): General Guidelines for Peace-keeping Operations. New York.
- VUKADINOVIČ, Radovan (2002): *Varnost v Jugovzhodni Evropi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ZDRUŽENI NARODI (1966): *Ustanovna listina Združenih narodov in statut meddržavnega sodišča*. Ljubljana: Društvo za Združene narode za SR Slovenijo.

INTERNETNE STRANI:

Annual Report on OSCE Activities:

http://www.osce.org/docs/english/misc/anrep00e_org.htm, 10.1.2003.

Interim Civil Administration:

<http://www.un.org/Docs/sc/reports/1999/s1999779.htm>, 23.7.1999.

Kosovo Account of the Crisis:

<http://www.kosovo.mod.uk/account/historical.htm>, 16.7.2002.

Kosovopolice Map:

<http://www.kosovopolice.org/indexi.html>, 14.5.2003.

Kosovo Police Service School:

<http://www.osce.org/kosovo/police/>, 10.1.2003.

KPSS Statistics :

<http://www.kosovopolice.org/english/statistics.html>, 14.5.2003.

Kosovo Regional Locator Map:

<http://www.state.gov/www/regions/eur/map2html>, 6.5.2003.

OMIK – General Mission Factset:

http://www.osce.org/kosovo/document/factsheet/general/mission_factsheet_english.pdf, 10.1.2003.

OSCE Handbook:

<http://www.osce.org/publications/handbook/handbook.pdf>, 10.1.2003.

OMIK – KPS Factset:

http://www.osce.org/kosovo/police/kps_factsheet_eng.pdf, 16.7.2002.

OSCE Priorities for 2003:

http://www.osce.org/kosovo/documents/factsheet/general/omik_priorities_for_2003_pdf, 10.5.2003.

Policija – Kosovo (OVSE):

<http://www.policija.si/si/organiziranost/uup/mirovne.html>, 11.5.2002.

Security Council Resolution 1244:

<http://www.org/Docs/scres/1999/99sc1244.htm>, 12.7.1999.

Sektor za obrambno načrtovanje in politične specialnosti:

<http://www.policija.si/si/organiziranost/uup/mirovne2002htm>, 19.5.2003.

Slovenija in Nato:

<http://www.nato.gov.si/slo/tema-meseca/mirovne-operacije>, 10.5.2003.

Southeast Europe Map:

http://www.osce.org/field_activities/balkans-map.htm, 10.1.2003.

ČASOPISNI ČLANKI IZ ARHIVA DELO:

O slovenskih miličnikih na kosovu, Delo 29.3.1989.

Vse funkcije na Kosovu prevzema Srbija, Delo 12.6.1990.

Alternativna milica, Delo 4.6.1990.

«Ja sam iz Srbije ima da me slušaš!«, Start 15.9.1990.

Koliko agenta sigurimila, Vjesnik 20.7.1990.

INTERVJU:

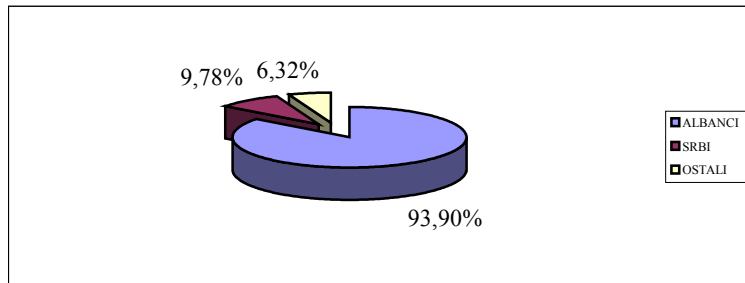
Intervju z gospodom Davorinom Bratušem, dne 11.7.2003.

PRILOGE

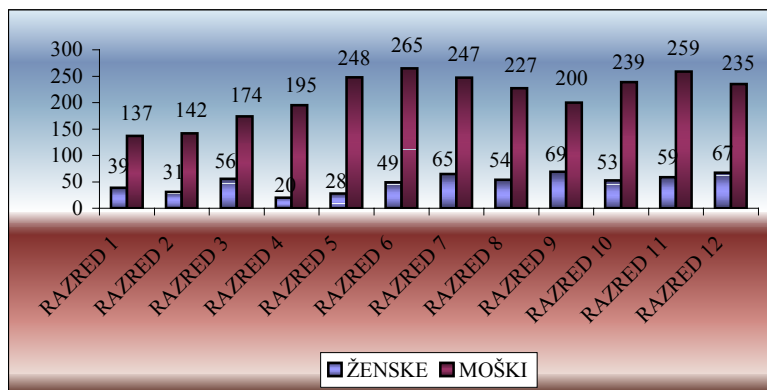
STATISTIČNI PODATKI O SESTAVI KPŠ

Grafikon 1: Etnična sestava KPS

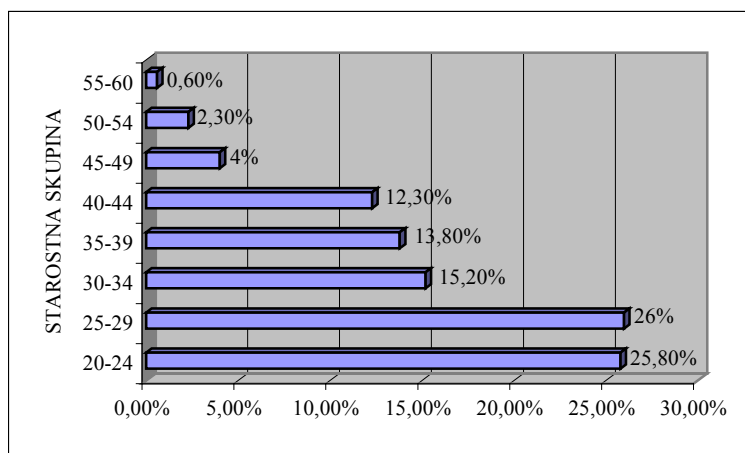
Vir: <http://www.kosovopolice.org/english/statistics.html>

Grafikon 2: Spolna sestava posameznih izobraževalnih razredov na KPŠ

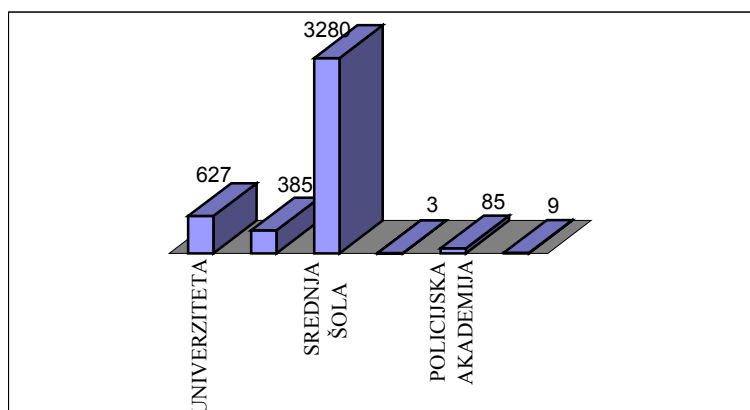
Vir: Annual Report 2000: 7.

Grafikon 3: Starostna sestava študentov na KPŠ

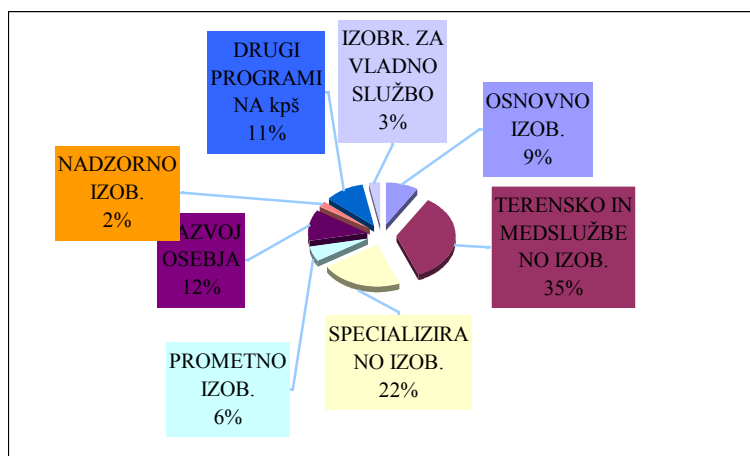
Vir: Annual Report 2001: 36.

Grafikon 4: Izobrazbena sestava KPŠ

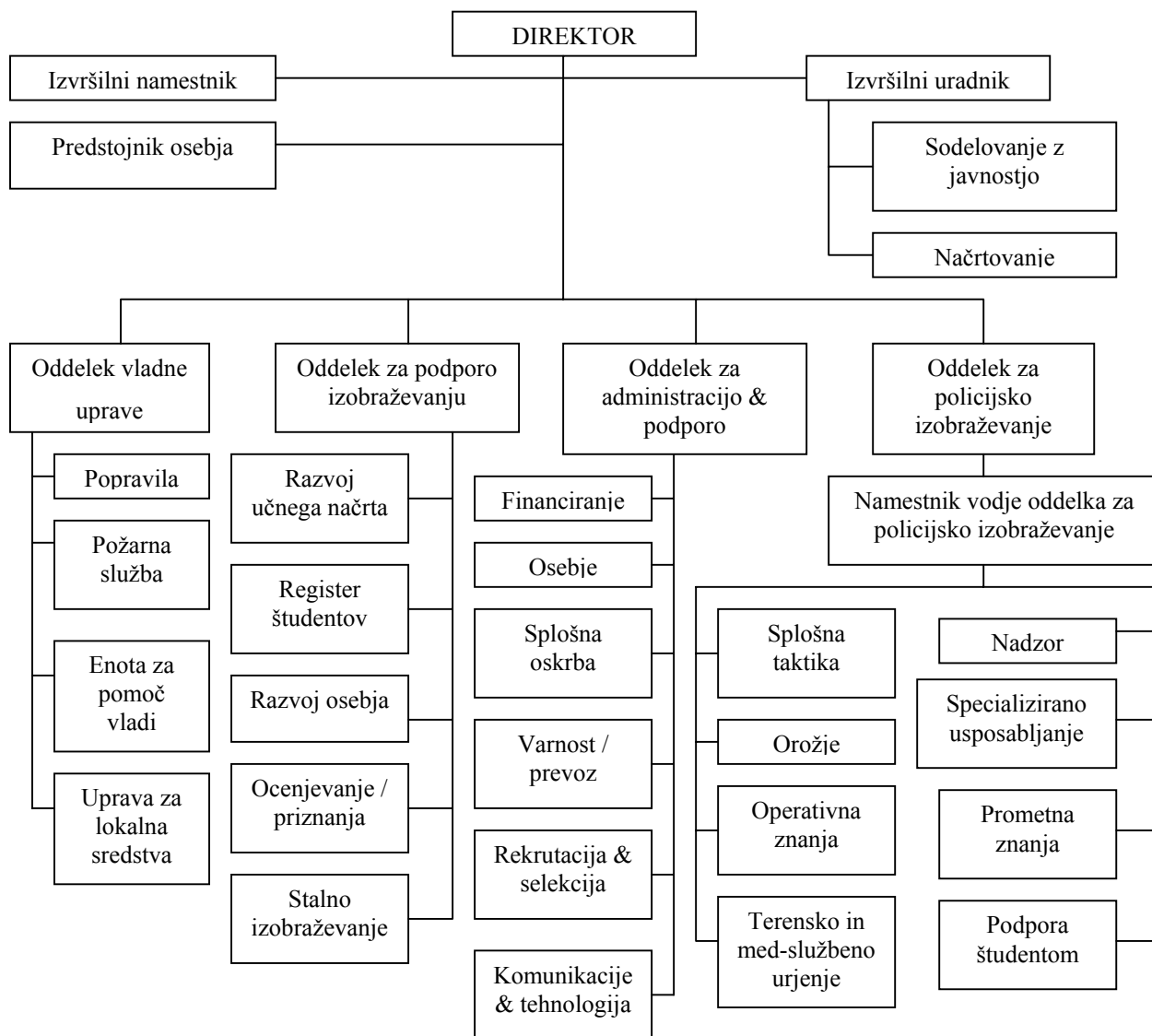
Vir: Annual Report 2001: 37.

Grafikon 5: Izobraževanje na KPŠ glede na posamezne programe v letu 2001

Vir: Annual Report 2001: 38.

Shema 2: Organizacijski načrt KPŠ za leto 2001

Vir: Annual Report 2001: 8.

ZEMLJEVIDI

Slika 1: Misije OVSE na območju Balkana

Vir: http://www.osce.org/field_activities/balkans-map.htm

Slika 2: Zemljevid Kosova z lokacijo Vučitrna - sedeža KPŠ

Vir: <http://www.kosovopolice/english/map.html>